

KS. HENRYK PIWOŃSKI

HYMNY
W ZABYTKACH LITURGICZNO-MUZYCZNYCH
KRZYŻAKÓW W POLSCE

LUBLIN 1985

WSTĘP

Religijna poezja europejskiego średniowiecza obejmuje dwa główne rodzaje utworów liturgicznych: sekwencje i hymny¹. Sekwencje są pieśniami, używanymi w oficjum mszalnym, śpiewanymi przez dwa chóry męski i chłopięcy. Stąd zwrotki powtarzają się dwa razy, zwrotka a i b.

Hymny są śpiewane podczas oficjum brewiarzowego przez jeden chór. Melodia powtarza się w każdej zwrotce². Najstarsze wiadomości o chrześcijańskich hymnach znajdują się w listach św. Pawła do Efezjan 5, 19 „...przemawiając do siebie wzajemnie w psalmach i hymnach i pieśniach pełnych ducha, śpiewając i wysławiając Pan w waszych sercach” oraz Kolosan 3, 16 „Słowo Chrystusa niech w was przebywa z [całym swym] bogactwem. Z wszelką mądrością nauczajcie i napominajcie samych siebie przez psalmy, hymny, pieśni pełne ducha, pod wpływem łaski śpiewając Bogu w waszych sercach”. Również w liście wielkorządcy Bitynii, Pliniusza Młodszego do cesarza Trajana z r. 111/112 jest wzmianka, że chrześcijanie „...carmenque Christo quasi Deo dicere secundum invicem”. Św. Augustyn nazywa hymnem pieśń śpiewaną na chwałę Bożą³. Zapewne były to pieśni pisane na wzór starozakonných psalmów wzniosłą poetyczną prozą, nie według ścisłych prawideł wiersza. Hymnodia chrześcijańska wykształcona została w Kościele Wschodnim. Autorem tych pieśni w Syrii był św. Efreem (306—373). Ze Wschodu przeniósł je na grunt Kościoła Zachodniego wygnany biskup Hilary z Poitiers (†367). Jego utwory umieszczone w Liber hymnorum, poza trzema większymi fragmentami, wszystkie zaginęły⁴.

Za ojca hymnodii Kościoła Zachodniego uważa się św. Ambrożego († 397), bi-

¹ Można jeszcze dołączyć oficja rymowane i tropy (wstawki w ustalonym już tekście liturgicznym). Por. J. Woronczak: *Tropy i sekwencje w literaturze polskiej do połowy XVI w.* „Pamiętnik Literacki”, t. 43: 1952, z. 1/2. H. Kowalewicz: *Polska twórczość sekwencyjna wieków średnich*. W: *Sredniowiecze. Studia o kulturze*. II. Wrocław, Warszawa, Kraków 1965, s. 135.

² H. Kowalewicz: *Polska twórczość sekwencyjna...*, s. 137. *Monumenta Monodica Medii Aevi*. Band I. Hymnen (I). Die mittelalterlichen Hymnenmelodien des Abendlandes herausgegeben von Bruno Stäblein. Kassel und Basel 1956. B. Stäblein: *Hymnen*. W: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. T. VI. Kassel — Basel (1957) szp. 987—1018. *A Dictionary of Hymnology...* edited by John Julian, D.D. Vol. I—II, New York (1957). F.J. Mone: *Hymni Latini Medii Aevi...* T. 1—3. Freiburg im Breisgau 1853—1855. Ph. Wackernagel: *Das deutsche Kirchenlied...*, Leipzig 1864. J. Kehrein: *Katholische Kirchenlieder, Hymnen, Psalmen...* T. 1—3. Würzburg 1859—1863. B. Rajeczky: *Melodiarum Hungariae Medii Aevi. Hymni et Sequentiae*. Budapest 1956. H.A. Daniel: *Thesaurus Hymnologicus sive Hymnorum, Canticorum, Sequentiarum...* collectio amplissima. T. 1—5. Hallis 1841, Leipzig 1844—1856. W. Bulst: *Hymni Latini antiquissimi LXXV, Psalmi III*. Heidelberg (1956). J. Connelly: *Hymns of the Roman Liturgy*. London, New York, Toronto (1954). B. Gładysz: *O łacińskich hymnach kościelnych z polskich źródeł średniowiecznych*. „Przegląd Teologiczny”. 11 (Lwów 1930). Tenże: *Hymny Brewiarza Rzymskiego oraz Patronatu Polskiego*. Poznań, Warszawa, Wilno, Lublin 1933.

³ *Patrologia Latina*, t. 36, col. 914. W. Bulst: *Hymni Latini...*, s. 7.

⁴ W. Bulst: *Hymni Latini...*, s. 8: 1. Ante saecula manens, 2. Fefellit saeuam uerbum factum te caro, 3. Adae carnis gloriosae et caduci corporis. Por. J. Connelly: *Hymns...*, s. XV.

skupa mediolańskiego. Twierdzenie o jego twórczości opierają uczeni na jego własnym świadectwie, na świadectwach św. Augustyna i Celestyna⁵. Do utworów jego pióra zaliczają następujące hymny: *Aeterne rerum Conditor*, *Jam surgit hora tertia*, *Deus Creator omnium*, *Intende qui regis Israel*, *Grates tibi Jesu novas*, *Aeterna Christi munera*, różniące się od pozostałych. Inne hymny z VI w. są mu mylnie przypisywane. B. Gładysz dołącza jeszcze *Splendor Paternae gloriae*⁶, *Jesu corona virginum*, *Nunc Sancte nobis Spiritus*, *Rector potens, verax Deus* oraz *Rerum Deus, tenax vigor, Vox clara ecce intonat*⁷.

Następuje złoty okres łacińskiej hymnografii kościelnej. W hymnach zamknął św. Ambroży głęboką prawdę teologiczną, a prosta, zwrotkowa forma dimetru jambicznego i niemal całkowicie sylabiczna melodia, zyskały niezwykłą popularność. Hymny św. Ambrożego stały się wzorem dla innych twórców.

Aurelius Prudentius Clemens (348 — po 404) napisał poetyckie dzieła *Cathemerinôn* i *Peristephánon*, zawierające m.in. hymny: *Ales diei nuntius*, *Nox et tenebrae et nubila*, *Lux ecce surgit aurea*, *Salvete flores martyrum*, *Audit tyrannus anxius*, *Quicumque Christum quaeritis* i *O sola magnarum urbium*.

Dzieło *Caeliusa Seduliusa*, działającego w drugim ćwierćwieczu V stulecia: *Vita Christi* — to *Abecedarius* — wiersz, którego poszczególne zwrotki rozpoczynają się kolejno po sobie następującymi głoskami alfabetu: *A solis ortus cardine* — *Hostis Herodes impie*. Innym twórcą hymnów był *Venantius Fortunatus* († po 600 r.).

Na wzór św. Ambrożego pisali: biskup *Gelasius* (492—496), *Magnus Felix Ennodius* (ur. 473/474), *Caesarius* z Arles (ur. 469/470—543), *Aurelian* († 553), legendarna małżonka *Boethiusa Elpis*. Podzielone są opinie specjalistów odnośnie autorstwa hymnów pap. św. Grzegorza W. (590—604). Uchodził za twórcę hymnów: *Lucis Creator optime*, *Immense caeli Conditor*, *Telluris ingens Conditor*, *Caeli Deus sanctissime*, *Magnae Deus potentiae*, *Plasmator hominis Deus*, *O lux beata Trinitas*, *Primo dierum omnium*, *Somno relectis artubus*, *Consors Paterni luminis*, *Rerum Creator optime*, *Nox atra rerum contegit*, *Tu Trinitatis Unitas*, *Summae Deus clementiae*, *Nocte surgentes vigilemus omnes*, *Ecce iam noctis tenuatur umbra*, *Audi benigne Conditor*.

Jest to okres twórczości poetów ze starej klasycznej szkoły, według reguł prozodii klasycznej, której rytm polegał na iloczasiu (z drobnymi odchyleniami od tej reguły). W dziejach hymnografii następuje kilkunastowiekowy okres trudny dla badaczy, gdyż twórczość jest bezimienna, a teksty hymnów przekazały rękopisy VIII w.: *Urbs beata Hierusalem*, *Angularis fundamentum*, *Ave maris stella*; IX stulecie: *abecedarius* *Aeterna caeli gloria*, *Aurora iam spargit polum*, *Deus tuorum militum*, *Jam lucis orto sidere*, *Jesu Salvator saeculi*, *Martyr Dei qui unicum*, *Rex gloriose Martyrum*, *Virginis Proles opifexque Matris*, *Ad cenam Agni providi*, *Aurora lucis rutilat*, *divisio Paschale mundo gaudium*, *Tristes erant Apostoli*, *Te lucis ante terminum*, *Magnum salutis gaudium*. Podobnie rękopisy X w.: *Aeterne Rex altissime*, *Christe*, *Redemptor omnium*, *Memento rerum Conditor*, *Conditor almae siderum*, *Exsultet caelum laudibus*, *Jam Christe sol iustitiae*, *Jam Christus astra ascenderat*, *Jesu corona celsior*, *Jesu nostra redemptio*, *Jesu Redemptor omnium*, *Iste confessor Domini sacratus*, *Beata nobis gaudia*, *Vox clara ecce intonat*, *Aurea luce et decore roseo*, *Audi benigne Conditor*, *Verbum supernum prodiens*, *A Patre olim exiens*, *Ex more docti mystico*.

⁵ W. Bulst: *Hymni Latini...*, s. 9, 161—163.

⁶ B. Gładysz: *Hymny Brewiarza Rzymskiego...*, s. 7—8.

⁷ W. Bulst (*Hymni Latini...*, s. 206) wykluczył autorstwo św. Ambrożego hymnu *Jesu, corona virginum*. Por. B. Gładysz: *Hymny Brewiarza Rzymskiego...*, s. 13.

Wszystkie te bezimienne hymny cechuje zaniedbanie formy wiersza. Równocześnie następuje odrodzenie karolińskie (ces. Karol W. † 804). Twórczość tego okresu przywraca hymnom metrum klasyczne. Oto hymny tego czasu: Ut queant laxis resonare fibris, Antra deserti teneris sub annis, O nimis felix meritique celsi, Felix per omnes festum mundi cardines, Sanctorum meritis inclita gaudia, Christe sanctorum decus angelorum, Festum nunc celebre magnaue gaudia, Veni Creator Spiritus, Tibi Christe splendor Patris. Autorami hymnów tego okresu byli poeci: Paulus Diaconus († 799), Paulinus, patriarcha Akwilei († 802), Theodulphus, biskup z Orleanu († 821), Magnentius Rabanus Maurus († 856) i inni. W XI w. zwycięża znowu rytmika. W średniowieczu czołowe miejsce zajmuje św. Tomasz z Akwinu († 1274) ze swymi hymnami na Boże Ciało: Pange lingua gloriosi Corporis mysterium, Sacris solemniis juncta sint gaudia, Verbum supernum prodiens, Nec Patris linguens dexteram. Twórców hymnów Korony Cierniowej Chrystusa należy szukać we Francji, gdyż tam powstało to święto w XIII w. Autorem hymnów innego święta — Gwoździ i włóczni Pana jest Czech⁸. W tym samym wieku XIII powstały oficja kuczki św. Katarzyny⁹, a w XIV stuleciu św. Anny, św. Barbary, Visitationis BMV. In Praesentatione BMV hymny O Dei sapientia i Attingens cuncta fortiter przypisywane są „fratri Rostagni” (Philippi et Mazeriis), św. Brygidy — autorem jest Birger Gregorii, arcybiskup Uppsali († 1383), św. Doroty, św. Elżbiety, oficjum de Transfiguratione Domini. Hymny o św. Marcie i św. Jadwidze powstały w XV w.

BUDOWA HYMNÓW

Hymny kościelne układano według reguł prozodii klasycznej, opartej na iloczynie (poezja metryczna) lub według akcentu słowa (poezja toniczna lub akcentowana) z rymem końcowym.

W układzie hymnów, tak metrycznych, jak tonicznych spotykamy się z najrozmaitszymi odmianami zwrotek i wierszy¹⁰:

1. Zwrotka jambiczna dwumiarowa czterowierszowa.
2. Zwrotka jambiczna dwumiarowa sześciowierszowa.
3. Zwrotka jambiczna trzymiarowa czterowierszowa.
4. Zwrotka jambiczna trzymiarowa pięciowierszowa.
5. Zwrotka trocheiczna dwumiarowa niezupełna.
6. Zwrotka trocheiczna dwumiarowa zupełna.
7. Zwrotka alkmańska.
8. Zwrotka alkmańska w odmienionej postaci.
9. Zwrotka saficka.
10. Zwrotka asklepiadejska druga.
11. Zwrotka asklepiadejska czwarta.
12. Zwrotka o niezwykłym układzie.
13. Heksamet.
14. Dystychy czyli heksametry przeplatane pentametrami daktylicznymi.

Niniejsza praca jest próbą przedstawienia hymnów zapisanych w księgach:

⁸ J.J. Kopeć: *Męka Pańska w religijnej kulturze polskiego średniowiecza. Studium nad pasyjnymi motywami i tekstami liturgicznymi*. Warszawa 1975, s. 226, 241—246. Por. H. Piwoński: *Kult świętych w zabytkach liturgicznych Krzyżaków w Polsce*. „Arch. Bibl. Muz.”, t. 47: 1983, s. 335.

⁹ H. Piwoński: *Kult świętych...*, s. 320. Święto jako totum duplex wprowadził, obok Inventionis et Exaltationis sanctae Crucis, Gottfried von Hohenlohe (1297—1303).

¹⁰ Podaję za B. Gładyszem (*Hymny Brewiarza Rzymskiego...*, s. 24—28).

liturgiczno-muzycznych Krzyżaków, które przechowywane są w zbiorach bibliotecznych w Polsce. Kilkuwiekowa obecność państwa zakonnego, graniczącego z Polską, jego stosunki są znane powszechnie¹¹. Krzyżacy dążyli do wprowadzenia w całym kraju zakonnym swego rytu, opartego na dominikańskim¹². W wielu zabytkach rękopiśmiennych i drukowanych znajduje się w tytule wzmianka, że księga została wykonana „secundum notulam dominorum Teutonicorum”. Zbierając materiały do pracy przejrzałem rękopiśmienne i drukowane antyfonarze i brewiarze Zakonu od najstarszych do sekularyzacji Krzyżaków (10 IV 1525 r.) i zastąpienia państwa zakonnego przez państwo Hohenzollernów.

Wśród uwzględnionych źródeł znalazły się antyfonarze i brewiarze diecezji pruskich (z wyjątkiem Warmii, która nie przyjęła rytu Zakonu Niemieckiego). Przez pewien okres również część diecezji włocławskiej była zajęta przez Krzyżaków.

Pierwsza część pracy o hymnach w zabytkach krzyżackich w Polsce jest publikacją ich tekstów. Utwory te ułożyłem alfabetycznie w celu łatwiejszego ich wyszukania. Uwzględniłem problem autorstwa, miejsca, czasu powstania i przeznaczenia liturgicznego. Podałem schemat budowy utworów¹³. Niemal wszystkie hymny umieszczone są w *Analecta hymnica*¹⁴, a incipity w *Repertorium hymnologicum*¹⁵. Przy prezentacji każdego hymnu posłużyłem się najpierw zbiorem AH jako przedstawieniem wzorcowym. W aparacie krytyczno-porównawczym umieściłem odchylenia, warianty i mikrowarianty od wzorcowego wydania AH, występujące w zabytkach krzyżackich. W celu wykrycia tradycji tekstowej w tych zabytkach porównałem z identycznymi, występującymi w rękopisach i drukach podanych w odnośnikach AH.

W pracy zachowałem pisownię kopistów. Zmianie uległy jednak imiona własne, państw, narodów, miejscowości oraz nazwy sakralne. W związku z tym nastąpiły pewne zmiany w pisowni w stosunku do pisowni wzorcowego wydania AH.

- Br 1492 — *Breviarium secundum notulam dominorum Teutonicorum*, impr. Nürnberg. Georgius Stuchs. 27 XI 1492.
- Br 1500 — *Breviarium dominorum Teutonicorum*, impr. Strassburg. Iohannes Prüss. 1500.
- Br 1504 — *Breviarium secundum notulam dominorum Teutonicorum*, impr. Nürnberg. Georgius Stuchs. 1504.
- F 166 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*, sygn. Ms. Mar. F 166, początek XV w. Pisany na pergaminie, dwuszpaltowo, czerwone nagłówki i podkreślenia, czerwone i niebieskie inicjały. Oprawa w drzewo, pokryta skórą. Introligator gdański, z ornamentacją z moty-

¹¹ Szczegółowe wiadomości spotykamy w literaturze niemieckiej i polskiej (Publikacje K. Górskiego, S. Librowskiego, M. Biskupa).

¹² H. Piwoński: *Kult świętych...*, s. 316—318.

¹³ Liczby przy zwrotkach w nawiasach oznaczają odpowiedni rodzaj zwrotki i wiersza. Autorstwo i miejsce powstania hymnu podałem na podstawie cytowanych (czasem sprzecznych) opracowań. W celu uniknięcia przeładowania pracy cyframi, podałem kartę (bez zaznaczenia szpalty), na której zaczyna się zapis utworu.

¹⁴ *Analecta hymnica medii aevi*. Ed. G.M. Dreves, C. Blume, H.M. Bannister. Bd. V—LV. Leipzig 1886—1922.

¹⁵ *Repertorium hymnologicum*. Catalogue des chants, proses, séquences, tropes en usage dans l' Eglise latine depuis les origines jusqu'à nos jours. Ed. U. Chevalier. Louvain — Brüssel 1892—1920.

- wami roślinnymi. Brak starszych sygnatur. Biblioteka PAN Gdańsk. Zawiera 96 hymnów.
- F 218 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*, XV w. Pisany na pergaminie (tylko dwie karty papierowe), dwuszpaltowo, czerwone nagłówki (w Psalterzu i w Hymnarzu na zmianę z niebieskimi) i inicjały. Oprawa w drzewo, pokryta skórą. Introligator? Dawna sygnatura L 5 katalogu I. Obecna sygn. Ms. Mar. F 218. Bibl. PAN Gdańsk. Zawiera 97 hymnów. Na k. 1 H. Calow zapisał „Andreas Kesemarket dedit, requiescant in pace”. Pochodził z Gdańska, studiował 1446 r. w Lipsku.
- F 396 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*. Początek XV w. Pisany na pergaminie, czerwone rubryki, także nagłówki, czerwone (nieco zielonych), inicjały. Oprawa w drzewo, pokryta brązową skórą. Introligator starszy gdański, z wzorami smoków. Brak starszych sygnatur (później dopisana przez Bertlinga). Obecna sygn. Ms. Mar. F 396. Bibl. PAN Gdańsk. Zawiera 94 hymny. (Na przedniej, wewnętrznej oprawie dwa zapisy z 1487 r. o synodzie prowincjalnym — diecezjalnym — i o odprawianiu mszy św. w kaplicy NMP).
- F 404 — *[Antiphonarium]*, XV w. Pisany na pergaminie, dwuszpaltowo (hymny). Nagłówki czerwone lub czarne; czerwone, niebieskie lub czarno-czerwone inicjały, większe różnobarwne z ornamentami. Notacja muzyczna gotycka, po 12 systemów muzycznych na każdej stronie, na 4-ech czerwonych liniach. Oprawa w drzewo z okuciami i zamkami metalowymi. Prawdopodobnie identyczny z tym, który nosił sygn. K 7 z drugiego katalogu¹⁶. Obecna sygn. Msm Mar. F 404. Bibl. PAN Gdańsk. Rękopis ten został odzyskany z rozproszenia wojennego roku 1945 dzięki staraniom Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie w dniu 20 V 1953 r.
- F 405 — *[Antiphonarium]*, XV w. Podobnie, jak F 404. Obecna sygn. Ms. Mar. f 405. Bibl. PAN Gdańsk¹⁷.
- F 406 — *Cantionale*, XV w. (1460 r.) Rękopis wykonany na pergaminie, czerwone, niebieskie i czarne inicjały, innego koloru ornamenty. Miniaturzystą był malarz gdański, znany jako autor ozdabiający inne rękopisy kościoła NMP w Gdańsku. Notacja muzyczna gotycka. Oprawa w drzewo, pokryta skórą. Introligator starszy gdański, z wzorami smoków. Obecna sygn. Ms. Mar. F 406. Bibl. PAN Gdańsk¹⁸.
- F 408 — *Antiphonarium*. Tom 1. Początek XVI w. napisał Wenzel Grunau z Torunia i przekazał kościołowi Mariackiemu w Gdańsku dnia 30 XI 1513 r. Notacja muzyczna gotycka, po 9 systemów muzycznych na stronie, na 4-ech czerwonych liniach. Na początku tomu umieścił Grunau 10 dypty-

¹⁶ Por. O. Günther: *Die Handschriften der Kirchenbibliothek von St. Marien in Danzig*. Bd. V. Berichtigungen und Ergänzungen. Danzig 1921, s. 626.

¹⁷ Por. O. Günther: *Die Handschriften...*, s. 626. Dawna sygn. była K 8.

¹⁸ Por. O. Günther: *Die Handschriften...*, s. 626. Die Handschriften F 404 — 406 sind wohl identisch mit den in Kat. II unter den Signaturen K 7 — 9 aufgeführten „Antiphonarium et Responsoriorum libri (3 Grosse Choral—Bücher)”. *Catalog der Bibliothek in der Oberpfarrkirche Ct. Marien in Danzig*. Von dem Verfasser desselben [Carl Benjamin Lengnich] eigenhändig geschrieben... Danzig 1789, 1790. Ms. Mar. Q 189.

chów, w których podał cenę wszystkich tomów (4+2), zapłaconą przez kolatorów¹⁹.

„[J]acobi molitoris

Qui quondam blattis fuerā = tineisqu. refertus

Sum modo pyerijs candidus vsus aquis.

Venczeslaus Grunaw digitis mihi scriptor amenus

Subtili calamo delphica dona dedit:

Et pregel andreae: tellus quo gaudet alumno.

Campisalax = blandū me tulit in gremiū:

Qui tunc aonias modulanti voce sorores:

Dirceasqu. deas ad sua plectra mouit.

Nūmorū locuples tunc de Werden Iacobus

Prouisor templi prouidus huius erat

Marco Sculteti⁺ = Terlach⁺⁺ = Holthusen et aedis

Huius sollertier sedula cura fuit

Quaternus [mihi crede] tribus marcis: simul uno

Fertone est emptus = me quibus ipse vides

Cum vero mea lustra requiris. Lector amice

Tūc a cōscriptis quaere characteribus

M.CCCCC.XIII. Pridie Kal. Decembribus” + Marcus Schultz⁺⁺ Terlach Kamerer. Rękopis zaczyna się od I niedzieli Adwentu. Sygn. Ms. Mar. F 408. Bibl. PAN Gdańsk.

- F 409 — *Antiphonarium*. Tom 2. Początek XVI w. Napisał Wenzel Grunau z Torunia, podobnie jak tom 1. „Incipitur Dominica III Mensis Septembris”. Sygn. Ms. Mar. F 409. Bibl. PAN Gdańsk.
- F 410 — *Antiphonarium*. Tom 3. Początek XVI w. Napisał Wenzel Grunau z Torunia, podobnie jak tom 1. Na początku znajdują się rubryki. Sygn. Ms. Mar. F 410. Bibl. PAN Gdańsk²⁰.
- F 411 — *Antiphonarium*. Tom 4. Obecnie brak tego tomu²¹.
- L 5 — [*Antiphonarium*]. Początek XV w. Notacja muzyczna gotycka, po 8 systemów muzycznych na 5-cioliniach. Brak początku. Końcowe karty

¹⁹ Th. Hirsch: *Die Ober=Pfarrkirche von St. Marien in Danzig*. Teil 1. Danzig 1843, s. 371. „Besonders merkwürdig durch seine kolossale Grosse und Schönheit der Schrift ist unter denselben ein Antiphonarium in 4 Bänden eine Sammlung von Psalmen, Hymnen und andern in der alten Kirche üblichen Gesängen, welche noch 1750 beim Gottesdienst gebraucht wurden, ein Werk des Bücherschreibers Wenzel Grunau von Thorn, der den ersten Band auf Bestellung der damaligen Kirchenväter 30. Nov. 1513 vollendete und den vierten und letzten in Dominik 1523 ablieferte, also 10 Jahre an der Abschrift arbeitete. *Catalog der Bibliothek...*, Ms. Mar. Q 189, s. XVII, 178—180.

²⁰ F 410, fol. 170 „Laus sit nato dei celi terreque rectori, Laus tibi sit christe qm̄ liber explicit. Anno Domini millesimo quingentesimo et duodecimo. Per me Wenzel Grunaw”. Fol. 179 „ · 1 · 5 · 11 · 2 · ”. Th. Hirsch: *Die Ober=Pfarrkirche...*, s. 371: Alle 4 Bände kosten 506 Mk. (nach Lengnich 224 8/9 Dukaten). Von 2 etwas kleineren ebenfalls von Grunaw geschriebenen Psalterbüchern, die 120 Mk. gekostet haben, ist nur noch ein Band vorhanden. S. 224: Pfarrer Moritz Ferber... und bezahlt 1523 an Meister Wenzel Gronau, Bücherschreiber theils gemalten kunstvollen Cantor = und Psalterbücher 626 Mark. Por. O. Günther: *Die Handschriften...*, s. 626 do s. 457.

²¹ O. Günther: *Die Handschriften... Berichtigungen...*, s. 626 do s. 457. Trzy tomy we wrześniu 1921 umieszczono w Stadtbibliothek „während nur ein Band zu Schauzwecken in der Marienkirche zurückgelassen worden ist”.

uszkodzone. Jest to dwutomowy antyfonarz L 5, L 6. Sygn. Rps L 5. Bibl. Seminarium Duchownego w Pelplinie.

- L 6 — [*Antiphonarium*]. Początek XV w., podobnie jak tom 1, Rps L 5. W koloфонie jest wymieniony kanonik Jan Copetz (1412—1428 r.) z Chełmży²². Sygn. Rps L 6. Bibl. Seminarium Duchownego w Pelplinie.
- L 10 — [*Antiphonarium*]. Koniec XIV w. Notacja muzyczna gotycka. Rękopis bardzo zniszczony. Brak początku i końca. Sygn. Rps L 10. Bibl. Seminarium Duchownego w Pelplinie.
- L 19 — [*Antiphonarium*]. Pierwsza połowa XIV w. Notacja muzyczna gotycka, po 12-cie systemów muzycznych na stronie na 4-rolinii. Brak początku, wiele kart zniszczonych. Sygn. Rps 19. Bibl. Seminarium Duchownego w Pelplinie.
- O 10 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*. 94 hymny. Pisany na papierze, 2-ga poł. XV w. (1475 r.). Oprawa w drzewo, pokryta skórą. Intraligator starszy gdański, z wzorami smoków. Ukończył Laurencius Czeitz alias Volkmer w Gdańsku 1475 r. Sygn. Ms. Mar. O 10. Bibl. PAN w Gdańsku.
- O 17 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*. Około 80 hymnów. Pisany na pergaminie, 2-ga poł. XIV w. Oprawa w drzewo pokryte skórą. Rękopis odnaleziono 18 X 1957 r. w Warszawie. Sygn. Ms. Mar. O 17. Bibl. PAN Gdańsk.
- O 18 — *Diurnale [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*. Rękopis pergaminowy z drugiej połowy XIV w. 84 hymny. Oprawa w drzewo z pokrowcami, z powłoką skórzaną. Intraligator starszy gdański, z wzorami smoków. Sygn. Ms. Mar. O 18. Bibl. PAN Gdańsk.
- Q 16 — *Breviarium [secundum notulam dominorum Teutonicorum]*. Początek XV w. (1421 r.). Pisany na pergaminie dwuszpaltowo, czerwone rubryki, także inicjały, napisy i podkreślenia. Pisany ręką wielu skryptorów. Około 80 hymnów. Oprawa z drzewa, pokryta skórą. Intraligator starszy gdański, z wzorami smoków. Sygn. Ms. Mar. Q 16. Bibl. PAN Gdańsk.

1. In Resurrectione Domini (1) Ad Vesperas

AH 2: 4; 51: 83; RH 110, 244

1. Ad cenam agni providi, Stolis albis candidi, Post transitum maris Rubri, Christo canamus Principi.	Pharaonis imperio.
2. Cuius sacrum corpusculum, In ara crucis torridum, Cruore eius roseo [Gustando] vivimus Deo.	4. Jam Pascha nostrum Christus est, Qui immolatus agnus est, Sinceritatis azyma Caro eius oblata est.
3. Protecti Paschae vespere A devastante angelo, Erepti de durissimo	5. O vere digna hostia, Per quam fracta sunt tartara, Redempta plebs captivata, Reddita vitae praemia.
	6. Cum surgit Christus tumulo, Victor redit de barathro,

²² Fol. 285: „Anno domini millesimo C^oC^oC^o decimo nono. Completus est liber iste Estivalis, per me Johennem Coti describitur. In vigilia uisitacionis sancte marie, Quem comparauit venerabilis mr. frat. Johannes Copetz decanus ecclesie Colmen. In honorem sancte trinitatis et gloriose virginis marie et omnium sanctorum”.

- Tyrannus trudens vinculo
Et reserans paradisum.
7. Quaesumus, auctor omnium,
Przypisywany św. Ambrożemu.
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38v; F 218, fol. 72v; F 396, fol. 47; F 404, fol. 131v; F 405, fol. 206; L 6, fol. 265; L 10, fol. 9v; O 10, fol. 100v; O 17, fol. 77v; O 18, fol. 97; Q 16, fol. 68v.
1, 2 et stolis Br 1492, Br 1504, F 166, F 396, F 404.— 2, 1 corpus sanctissimum Br 1492, Br 1504, F 396, F 404.— 7, 4 defende 1492, 1504, F 166, F 218, F 396.
Doksologia Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, F 405.
8. Gloria tibi Domine,
Qui surrexisti a mortuis,
Cum Patre et Sancto Spiritu,
In sempiterna secula. Amen.
Podobne mikrowarianty słowne znajdują się w zabytkach m. in. Moissac, Nevers i Londynu.

2. De Sanctissima Trinitate (1)

- AH 51: 96; RH 8505
1. Adesto, sancta Trinitas,
Par splendor, una Deitas,
Qui exstat rerum omnium
Sine fine principium.
2. Te caelorum militia
Laudat, adorat, praedicat,
Triplexque mundi machina
Benedicit per saecula.
3. Assumus et nos cernui
Te adorantes famuli;
Autor nie znany.
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39v; F 218, fol. 74; F 396, fol. 48; F 404, fol. 133v; F 405, fol. 211; L 6, fol. 267v; L 10, fol. 30v; O 10, fol. 102v; O 17, fol. 79; O 18, fol. 99v; Q 16, fol. 70.
2, 4 singula F 405.— 3, 3 vota, precesque Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 405, F 218, L 6.
Podobne mikrowarianty tekstowe występują w rękopisach anglosaskich, Uppsali i Monachium.

3. De sancta Maria Magdalena (2). Ad Nocturnum

- AH 30: 364 (2); RH 580
1. Aestimavit [h]ortulanum
Et hoc sane credidit,
Seminabat enim granum,
Quod in mentem cecidit,
Linguam movit et non manum,
Lingua Jesu indidit.
2. Non cognovit figurali
Latentem imagine,
Mentis agnus spiritali
Excolentem semine,
Sed cum eam specialiter
Designavit nemine.
3. Haec a Jesu Jesum quaerit,
Sublatum conqueritur,
Jesum intus mente gerit,
Jesum praesens quaeritur,
Mentem colit, mentem serit
Jesum nec percipitur.
4. Jesu bone, Jesu pie,
Quid te monstrans latitas?
Quid occultas te Mariae,
Mentem cuius habitas?

- Intus plena vero die
Nescit, ubi veritas.
5. O quam mire Jesu ludis,
A quibus diligeris!
Quando ludis, non illudis,
Nec fallis, nec falleris,
Sic includis, quod excludis,
Auctor Philippus de Gravia?
- Notus cum agnosceris.
6. Gloria et honor tibi,
Spes, vita, lux animae,
Per quem sperat se proscribi
Libro mortis pessimae;
Praestent sibi nos conscribi
Peccatricis lacrimae. [Amen].

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42v; F 218, fol. 77v; F 396, fol. 50; F 404, fol. 135; F 405, fol. 215; L 6, fol. 275; L 10, fol. 260; O 10, fol. 106v; O 17, fol. 81v; O 18, fol. 105v; Q 16, fol. 73.

1, 3 serinavit Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 404.— 3, 6 dum Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 404.— 5, 5 sed Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 405.

Podobne mikrowarianty tekstowe występują w rękopisach Uppsali, Paryża, włoskim Prato i w Emmeranśkim w Monachium.

3a. De apostolis (1). Ad Laudes

AH 2: 94; 50: 17/14; RH 592

1. Aeterna Christi munera
Et apostolorum victoriae,
Laudes canentes debitas,
Laetis canamus mentibus.
2. Ecclesiarum principes,
Belli triumphales duces,
Coelestis aulae milites
Et vera mundi lumina.
3. Terrore victo saeculi
Poenisque spretis corporis,
Mortis sacrae compendio
Vitam beatam possident.
4. Traduntur igni martyres
Et bestiarum dentibus,
Armata saevit unguis
Tortoris insani manus.
5. Nudata pendent viscera,
Sanguis sacratus funditur,
Sed permanent immobiles
Vitae perennis gratia.
6. Devota sanctorum fides,
Invicta spes credentium,
Perfecta Christi caritas
Mundi triumphat principem.
7. In his paterna gloria,
In his voluntas Spiritus,
Exsultat in his Filius,
Coelum repletur gaudio.
8. Te nunc Redemptor, quaesumus,
Ut apostolorum consortio
Jungas precantes servulos
In sempiterna saecula.

Autor św. Ambroży?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45v; F 218, fol. 81; F 396, fol. 52v; F 404, fol. 138v, szp. 2; F 405, fol. 219v; F 408, fol. 183; F 409, fol. 162v; F 410, fol. 177; L 5, fol. 305v, szp. 2; L 6, fol. 280v, szp. 2 — fol. 281, szp. 1; L 19, fol. 116; O 10, fol. 111v; O 17, fol. 84; O 18, fol. 114v—115; Q 16, fol. 76v.

1, 2 gloria F 404, F 405, F 408, F 410, L 5.— 1, 2 gloriam L 6, L 19.— Jako 4, 1—4 Te nunc redemptor quaesumus, ut ipsorum consortio iungas precantes servulos in sempiterna saecula. Amen F 404, F 405.— Jako 5, 1—4 Te nunc redemptor... F 408, F 409, F 410, L 5, L 6, L 19.— Jako 4, 1—4 In his paterna... L 5, L 6, L 19.— 4, 1—4 In his... F 409.— 4, 1—4 In is... F 408, F 410.— 4, 4 gaudiis L 5, L 6, L 19.

4. De sancta Corona Spinea (1). Ad Vespera et Matutinas

AH 52: 12; RH 629

1. Aeternae regi gloriae
Devota laudum cantica
Fideles solvant hodie
- Pro corona dominica.
2. Coronat regem omnium
Corona contumeliae,

- Cuius nobis opprobrium
Coronam conferi gloriae.
3. De spinarum aculeis
Christi corona plectitur,
Qua ministris tartareis
Mundi potestas tollitur.
4. Corona Christi capitis,
- Sacro perfusa sanguine,
Poenis salutis debitis
Reos purgat a crimine.
5. Laus Christo, regi gloriae,
Pro coronae virtutibus,
Qua nos reformans gratiae
Coronat in caelestibus.

Autor dominikański poeta, XIII w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41v; F 218, fol. 75v; F 396, fol. 49; F 405, fol. 221v; L 6, fol. 272v; O 10, fol. 104v; O 18, fol. 102.

Jako 5-ta zwrotka występuje Quesumus auctor omnium: Br 1492, Br 1500, Br 1504, L 6, O 10, lub Tu esto nostrum gaudium: F 218, L 6.

1, 1 Eterno F 405. Taki sam początek hymnu zanotowano w szwedzkim, benedyktyńskim kodeksie w Uppsali.

5. In Ascensione Domini (1). Ad Nocturnas

AH 51: 88; RH 654 div. z 654

1. Aeterne Rex, altissime,
Redemptor et fidelium,
Quo mors soluta deperit,
Datur triumphus gratiae.
2. Scandens tribunal dexteræ
Patris potestas omnium
Collata est Jesu, caelitus,
Quae non erat humanitus.
3. Ut trina rerum machina,
Caelestium, terrestrium
Et infernorum, condita
Flectat genu iam subdita.
4. Tremunt videntes angeli
Versam vicem mortalium:
Culpat caro, pugnat caro,
Regnat Deus Dei caro. [Divisio]
5. Tu, Christe, nostrum gaudium,
Manens Olympo praeditum,
Mundi regis qui fabricam,
Mundana vincens gaudia.
6. Hinc te precentes quaesumus,
Ignosce culpīs omnibus
Et corda sursum subleva
Ad te superna gratia.
7. Ut cum rubente coeperis
Clarere nube iudicis,
Poenas repellas debitas,
Reddas coronas perditas.
8. Gloria tibi Domine,
Qui scandis super sidera,
Cum Patre et Sancto Spiritu
In sempiterna saecula.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39; F 218, fol. 73v; F 396, fol. 47v; F 404, fol. 132v; F 405, fol. 210; L 6, fol. 266; L 10, fol. 258; O 10, fol. 101v; O 17, fol. 78; O 18, fol. 97v; Q 16, fol. 69.

2, 3 Quod erat humanitatis F 404.— quod non O 18.— 3, 1 Te Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 3, 4 flectunt F 396, F 404, O 17.— 3, 4 flectant Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, L 6.— 4, 2 versa vice Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 396, O 10, O 17, O 18, Q 16.

Jako 5-ta zwrotka występuje w księgach krzyżackich:

5. Tu, esto nostrum gaudium,
Qui es futurum praemium,
Sit una vite gloria
Per cuncta semper secula.

5, 3 sit nostra in te Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 396, O 10, O 17, O 18, Q 16.—
5, 4 per cuncta pie Br 1500.

Tradycja tekstowa prowadzi do rękopisów sangalleńskich.

6. In Praesentatione Beatae Mariae Virginis (1). Ad secundas Vesperas

AH 52: 39; RH 666

1. Aeterni Patris ordine In templo Virgo conditur, Ubi mira dulcedine Contemplando perfruitur. 2. Orationi cedita Et divinis obsequiis A mundi prorsus abdita Arcanis vacat studiis. 3. O mira redundantia Gratiae data Virgini,	Qua cuncta sunt fragrantia Et grata summo numini! 4. Mens, lingua, caro, spiritus Sensus, affectus, actio Electam monstrant caelicus In Matrem Dei Filio. 5. Gloria tibi, Domine, Qui natus es de Virgine Idem manens in numine Patri cum Sancto flamine.

Hymnus „fratris Rostagni” (Philippi de Mezeriis † 1405 r.).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45; F 218, fol. 80; F 396, fol. 52; F 404, fol. 157v; F 405, fol. 218v; O 10, fol. 110v; O 18, fol. 111v.

3, 2 date Br 1492, Br 1500, Br 1504.

7. In Dedicatione ecclesiae. Alius hymnus (2)

AH 2: 93; 5: 102; RH 1081 (divisio)

(6) 1. Angularis fundamentum Christum lapis missus est, Qui compage parietis in utroque nequitur, Quem Sion sancta suscepit, in quo credens permanet. (5) 2. Omnis illa Deo sacra et dilecta civitas Plena modulis in laude, et canore jubilo Trinum Deum unumcumque cum favore praedicat. (8) 3. Hoc in templo, summe Deus, exoratus adveni Et clementi bonitate	precum vota suscipe, Largam benedictionem hic infunde iugiter. (9) 4. Hic promereantur omnes petita acquirere, Et adepta possidere cum sanctis perenniter, Paradisum introire, translati in requiem. (11) 5. Gloria et honor Deo, laus et benedictio, Genitoque Nazareno, simul et Paraclito, Qui supernum tenet regnum permanet in saecula.

Autor nie znany; hymn występuje w rękopisach VIII w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40v; F 218, fol. 75; F 396, fol. 48v; F 405, fol. 221; F 409, fol. 153; L 6, fol. 270v; L 10, fol. 48; O 10, fol. 103v; O 17, fol. 79v; O 18, fol. 118; Q 16, fol. 78.

1, 1 Angulare we wszystkich wyżej wymienionych księgach.— 1, 3 parietum we wszystkich wyżej wymienionych księgach.— 2, 1 digna F 166, L 6.— 2, 4 canori F 405.— 4, 2 accipere Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 409.— 4, 6 per ignem F 405. Doksologia w F 405:

6. Gloria et honr Deo,
usque quo altissimo,
Una Patri, Filioque,
inclito Paraclito,
Cuius laus est et potestas
per eterna secula. Amen.

8. In festo Transfigurationis (1)

AH 4: 13; RH 1130

1. Anni reduxit circulus Diem festum, qui tristibus Tollens laboris taedium Vitae ministrat gaudium. 2. Hac in die Christus Jesus Se transfigurans coelitus, Dignatus est ostendere Vultum futurae gloriae. 3. Qui solis instar claruit, Et vestis ut nix canduit, Audita est vox paterna, De nube clamans lucida. 4. En hic meus stet Filius Nativus et clarissimus,	Audite quidquid dixerit, Instruxerit, praeceperit. 5. Petrus, Johannes, Jacobus Interfuerunt, testibus His rite credit credula Felix parens ecclesia. 6. Nobis fidem corroborant Haec gesta, spem sursum levant Et charitatem suggerunt Fructumque vitae conferunt. 7. Deo Patri sit gloria Eiusque soli Filio Cum Spiritu Paraclito Et nunc et in perpetuum.

Autor nie znany. Hymn występuje w XIV w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43; F 218, fol. 78; F 396, fol. 50v; O 10, fol. 107.

1, 2 festum diem F 218.— 1, 2 dum Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 3, 1 prebuit F 218.— 4, 2 votivus F 218.— 5, 2 Intersunt F 218.— 5, 3 credat credulus F 218.

9. De Apostolis (12?)

AH 2: 90; 51: 107; RH 35278

1. Adnue Christe, saeculorum Domine, Nobis per horum tibi cara merita, Ut qui te coram graviter deliquimus, Horum solvamur gloriosis precibus. 2. Salva, Redemptor plasma tuum nobile, Signatum sancto vultus tui lumine, Ne lacerari sinas fraude daemonum Propter quod mortis exsolvistis pretium.	3. Dole captivos esse tuos servulos, Absolve reos, conpeditos erige Et, quos cruore redemisti proprio, Rex bone, tecum fac gaudere perpetim. 4. Sit tibi, Jesu, benedictae Domine, Gloria, virtus, honor et imperium Una cum Patre sanctoque Paraclito Cum quibus regnas Deus ante saecula.

Autor nie znany. Hymn występujący wcześniej (IX—X w.).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45v; F 218, fol. 80v; F 396, fol. 52v; F 404, fol. 138; F 405, fol. 219; F 408, fol. 182; F 409, fol. 162; F 410, fol. 176v; L 5, fol. 305; L 6, fol. 280; L 10, fol. 226; L 19, fol. 115v; O 10, fol. 111; O 17, fol. 84v; O 18, fol. 114; Q 16, fol. 76.

1, 1 Annue F 404.— 1, 2 huius Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 404.— 1, 4 huius Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 404.— 2, 3 nec Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, 404.— 3, 1 famulos Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 404.— 4, 3 Paraclito F 409.

Podobne mikrowarianty tekstowe występują w kodeksach z Werony, w szwajcarskich i czeskim.

10. Hymnus sancti Johannis Baptistae (9)

(Jest to dalszy ciąg hymnu Ut queant laxis).

AH 2: 52; 50: 96 (2); RH 1214 div.

(5) 1. Antra deserti teneris sub annis Civium turmas fugiens petisti, Ne levi saltem maculare vitam	Famine posses. (6) 2. Praebuit hirtum tegimen camelus Artubus sacris, strophium bidentes,

- Cui latex haustum, saciata pastum
Mella locustas.
(7) 3. Ceteri tantum cecinere vatam
Corde praesago iubar affuturum,
Tu quidem mundi scelus auferentem
Indice prodis.
(8) 4. Non fuit vasti apatium per orbis
Autor Paulus Diaconus († 799).
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41v; F 218, fol. 76; F 396, fol. 49v; L 6,
fol. 273v; L 10, fol. 103; O 10, fol. 105; O 17, fol. 81; O 18, fol. 104; Q 16, fol. 72;
F 404, fol. 134v; F 405, fol. 214.
- Sanctior quisquam genitus Johanne,
Qui nefas saeculi meruit lavantem
Tingere lymphis.
(13) 5. Laudibus cives celebrant superni
Te, Deus simplex pariterque trine,
Supplices ac nos veniam precamur,
Parce redemptis.

11. De Nativitate Domini (1)

AH 2: 107; RH 14

1. A Patre Unigenitus
Ad nos venit per Virginem,
Baptisma cruce consecrans,
Cunctos fideles generans.
2. De coelo celsus prodiens
Excepit formam hominis,
Facturam morte redimens,
Gaudia vita rediens.
3. Hoc te, Redemptor, quaesumus
Illabere propitius
Clarumque nostris cordibus
Lumen praebe fidelibus.
4. Mane nobiscum, Domine,
Obscuram noctem renovens,
Omne delictum ablue,
Piam medelam tribue.
5. Quem iam venisse novimus,
Redire item credimus,
Sceptrum tuumque inclitum,
Tuum defende populum.
6. Gloria tibi, Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre et almo Spiritu
Per sempiterna saecula.

Autor nie znany, X w.? Hymnarius Moissacensis.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36v; F 218, fol. 70v; F 408, fol. 179; L 5,
fol. 299; F 19, fol. 112; O 10, fol. 98; O 17, fol. 75; O 18, fol. 92; Q 16, fol. 66.

2, 1 E... prodiit F 408.— 2, 2 Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 408 accepit.— 2, 3 vite
largiens F 408.— 3, 1 Hinc Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218.— 3, 1 Hinc F 408.—
3, 3 sensibus F 408.— Jako 5, 1—4 podają Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 408:

Novum genus potencie
Atque rubescant hydrie,
Unumque missa findere
Mutant unda originem.

W Br 1492, Br 1500, Br 1504 zamiast „Quem iam...” jest „Memento...”.

12. In Nativitate Domini. Hymnus alter (1)

AH 2: 23; 50: 53; RH 2538

1. A solis ortus cardine
Ad usque terrae limitem
Christum canamus Principem,
Natum Maria Virgine.
2. Beatus Auctor saeculi
Servile corpus induit,
Ut carne carnem liberans
Non pederet quod condidit.
3. Clausae Parentis viscera
Caelestis intrat gratia,
Venter puellae baiulat
Secreta, quae non noverat.
4. Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei,
Intacta nesciens virum
Verbo creavit Filium.
5. Enixa est Puerpera,
Quem Gabriel praedixerat,
Quem matris alvo gestiens
Clausus Johannes senserat.

6. Feno iacera pertulit, Presaepe non abhorruit Parvoque lacte pastus est, Per quem nec ales esurit.	7. Gaudet chorus caelestium, Et Angeli canunt Deum, Palamque fit pastoribus Pastor, Creatorque omnium.

Autor Caelius Sedulius (V w.).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36v; F 218, fol. 70; F 396, fol. 45v; F 408, fol. 178v; L 5, fol. 299; L 19, fol. 112; O 10, fol. 97v; O 17, fol. 74v; O 18, fol. 91; Q 16, fol. 65v.

2, 4 ne perderet quos Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408, L 5, L 19, O 10, O 17, O 18, Q 16.— 4, 4 concepit Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408.— 7, 1 Laudet F 218.— 7, 2 Deo Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, F 408.

Podobne mikrowarianty tekstowe znajdują się m. in. w księgach Prato, Paryża, Wiednia, Lubliany, Monachium, Troyes, Chartres i Berna.

13. In festo Visitationis BMV (1). Ad Vesperas

AH 48: 402; RH 549

1. Assunt festa iubiliae, In Mariae nunc gaudia, Tota psallat ecclesia Devota laudum dramata.	5. Sacri iunguntur uteri, Milesque sui Domini Praesentiam dum percipit, Hunc exaltando suscipit.
2. Cuius sacrata viscera Dei invisit gratia, Ut esset virgo gravida Thori virilis nescia.	6. Clamat anus cum iubilo, Plena sancto Paraclito: Beata tu in Filio Quae credidisti Domino.
3. Haec paranympo dum credit, Sacrum hanc pneuma replevit, Alvus tumescit et gerit Verbum Patris, quod meruit.	7. Exsultet caeli regia Et mundialis machina, Abyssus atque maria Laudent Deum per saecula.
4. Confestim montes adiit, Elisabeth salutavit, Obviis eam suscepit Ulnis, stringit et circuit.	8. Patri summo cum Filio, Spiritus quoque Sancto Sit sempiterna gloria In unitate solida.

Autor nie znany, z XIV w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42; F 218, fol. 76v; F 396, fol. 49v; F 404, fol. 144; F 405, fol. 214; F 406, fol. 56v; L 6, fol. 274; O 10, fol. 105v; Q 16, fol. 78v.

1, 4 dragmata F 404.— 2, 1 sacra F 166.— 4, 3 suscipit Br 1500.— 5, 4 suscipit Br 1500.— 6, 3 benedicta cum Br 1500.— cum Br 1492, Br 1504, F 166, F 218, F 405.— 8, 2 que F 166, F 218.

14. In Quadragesima (1) Ad Vesperas

AH 2: 34; 51: 54; RH 1449—52

1. Audi, benigne Conditor, Nostras preces cum fletibus In hoc sacro ieiunio Fusas quadragenario.	3. Multum quidem peccavimus, Sed parce confitentibus, Ad laudem tui nominis Confer medelam languidis.
2. Scrutator alme cordium, Infirma tu scis virium, Ad te reversis exhibe Remissionis gratiam.	4. Sic corpus extra conteri Dona per abstinentiam, Ieiunet ut mens sobria A labe prorsus criminum.

5. Praesta, beata Trinitas,
Concede, simplex Unitas,
Autor św. Grzegorz W.

Ut fructuosa sint tuis
Ieiuniorum munera.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37v; F 218, fol. 71v; F 396, fol. 46; F 410, fol. 171v; L 5, fol. 300; L 19, fol. 113v; O 10, fol. 99; O 17, fol. 76; O 18, fol. 93; Q 16, fol. 67.

3, 4 languoribus F 410.

15. In ss. Petri et Pauli (3)

AH 2: 58; 51: 188; RH 1596

1. Aurea luce et decore roseo,
Lux lucis, omne perfudisti saeculum
Decorans caelos inclito martyrio,
Hac sacra die, quae dat reis veniam.
2. Janitor caeli, doctor orbis pariter,
Judices saeculi, vera mundi lumina,
Per crucem alter, ense triumphans
Vitae senatum laureati possident.
3. Jam bone pastor, Petre, clemens accipe
Vota precantum et peccati vincula
Resolve tibi potestate tradita,
Qua cunctis caelum verbo claudis, aperis.

4. Doctor egregie, Paule, mores instrue
Et mente polum nos transferre satage,
Donec perfectum largiatur plenius
Evacuato, quod ex parte gerimus.
5. Olivae binae peccatis unicae
Fide devotos, spe robustos maxime,
Fonte repletos caritatis geminae.
6. Sit Trinitati sempiterna gloria,
Honor, potestas, atque iubilatio,
In unitate cui manet imperium
Ex tunc et modo per aeterna saecula.

Przypisywany żonie Boethiusa, imieniem Elpis.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42; F 218, fol. 77; F 396, fol. 50; F 404, fol. 135; F 405, fol. 214; F 408, fol. 182 (część); F 410, fol. 176; O 10, fol. 105v; O 17, fol. 81; O 18, fol. 104v; Q 16, fol. 72.

6, 1 salus individua F 404.

16. In Resurrectione Domini (1). Ad Matutinas Laudes

AH 2: 46; 51: 84; RH 1644

1. Aurora lucis rutilat,
Caelum laudibus intonat,
Mundus exsultans iubilat,
Gemens infernus ululat.
2. Cum Rex ille fortissimus
Mortis confractis viribus
Pede conculcans tartara
Solvit catena miseros.
3. Ille, qui clausus lapide
Custoditur sub milite,

Triumphans pompa nobili
Victor surgit de funere.

4. Solutis iam gemitibus
Et inferni doloribus
„Quia surrexit Dominus”
Splendens clamabat angelus.
5. Tristes erant apostoli
De nece sui Domini,
Quem poena mortis crudeli
Saevi damnarunt impii.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38v; F 218, fol. 73; F 396, fol. 47; F 404, fol. 132; F 405 fol. 209; L 6, fol. 265; O 10, fol. 101; O 17, fol. 77v; O 18, fol. 96; Q 16, fol. 68v.

2, 4 a pena Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 396, F 404.— 5, 4 servi Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218. Jako 6-tą zwrotkę mają zapisaną lub anonsowaną Br 1492, Br 1500, Br 1504, L 6, F 218, F 396.— Początek doksologii: Gloria tibi Domine, qui surrexisti...”

Mikrowarianty tekstowe występują również w Północnych Włoszech, Południowej Francji i w Trewirze.

17. Item alius de s. Maria (5)

AH 2: 29; 51: 123; RH 1889

1. Ave maris stella, Dei Mater alma Atque semper Virgo, Felix calei porta.	Qui pro nobis natus Tulit esse tuus.
2. Sumens illud Ave Gabrielis ore Funda nos in pace Mutans Avae nomen.	5. Virgo singularis, Inter omnes mitis, Nos culpis solutos Mites fac et castos.
3. Solve vincla reis, Profer lumen caecis, Mala nostra pelle, Bona cuncta posce.	6. Vitam praesta puram, Iter para tutum, Ut videntes Jesum Semper collaetemur.
4. Monstra te esse matrem, Sumat per te precem,	7. Sit laus Deo Patri, Summum Christo decus, Spirituī Sancto, Trinus honor unus.

Autor nieznany. Hymn przypisywano Fortunatowi i św. Bernardowi, a także Pawłowi Diakonowi.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166 fol. 41; F 218, fol. 75v; F 396, fol. 49; F 404, fol. 136; F 410, fol. 176v; L 5, fol. 305; L 6, fol. 271; L 19, fol. 115v; O 10, fol. 104; O 17, fol. 80; O 18, fol. 102; Q 16, fol. 71; L 10, fol. 86v.

2, 4 Eve mutans L 5, L 6.— 7, 2 summo Br 1500, F 404.

18. De Pentecoste (1). Ad Nocturnas

AH 2: 51; 51: 91; RH 2339

1. Beata nobis gaudia Anni reduxit orbita, Cum Spiritus Paraclitus Effulsit in discipulos.	Sacro dierum numero, Quo lege fit remissio.
2. Ignis vibrante lumine Linguae figuram detulit, Verbis, ut essent proflui Et caritate fervidi.	5. Te nunc, Deus piissime, Vultu precamur cernuo, Illapsa nobis caelitus Largire dona Spiritus.
3. Linguis locuntur omnium, Turbae pavent gentilium, Musto madere deputant, Quos Spiritus repleverat.	6. Dudum sacrata pectora Tua replesti gratia, Dimitte nunc peccamina Et da quietia tempora.
4. Patrata sunt haec mystice Paschae peracto tempore	7. Sit laus Patri cum Filio, Sancto simul Paraclito, Nobisque mittat Filius Charisma Sancti Spiritus.

Autor nie znany, IV—V w. Styl św. Ambrożego.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39v; F 218, fol. 73v; F 396, fol. 47; F 404 fol. 132v; F 405, fol. 210; L 10, fol. 266v; L 10, fol. 23; O 10, fol. 101v; O 17, fol. 78v; O 18, fol. 98; Q 16, fol. 69v.

19. De sancto Augustino (1)

AH 52: 118; RH 3471

1. Caeli cives, adplaudite Et vos, fratres concinite, Patris nostri solemnna Solus reduxit orbita.	Et hymnorum dulcisona Multiplicentur cantica.
2. Hinc ergo psalmi resonent, Hinc lectiones concrepent,	3. Quod lingua foris personat, Intus affectus sentiat, Nec imitari pigeat, Quod laudare mens approbat.

4. Hunc post mundi pericula
Caeli suscepit curia,
Quem cum servis fidelibus
Iam salutavit Dominus.

5. Conemus totis nisibus,
Iungamus preces precibus,

Autor nie znany. Hymn przypisywany św. Hilaremu, Adamowi od św. Wiktora, św. Tomaszowi z Akwinu.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43v; F 218, fol. 78; F 396 fol. 51; F 405, fol. 216; L 6, fol. 276v; O 10, fol. 107v; O 17, fol. 82v; O 18, fol. 107v; Q 16, fol. 73v. 2, 3 *dulcissima* F 405.

Ut Augustini meritis
Caeli fruamur gaudiis.

6. Praesta, Pater piissime,
Patrique compar unice,
Cum Spiritu Paraclito
Regnans per omne saeculum.

20. De sancta Birgitta. Ad Nocturnum (1)

AH —; RH 3495

1. Celi perornant gaudia,
Causam prestat leticie
Birgitta, rosa fulgida,
Pax et decus ecclesie.

2. Beata pauper spiritu
Palmas extendens pauperi,
Leto vultus intuitu
Manum porrexit inopi.

3. Soluta matrimonio,
Postquam vir mundo moritur,
Devoto cordis osculo

Autor Birger Gregorii, arcybiskup Uppsali (†1383).

Br 1500; F 409, fol. 156.

2, 1 Beatam Br 1500.— 3, 2 oritur.

Repertorium hymnologicum podaje incipit Caeli perornant gaudia.

Christum Sponsam amplectitur.

4. Sponsus dilectam suscitatur,
Veni, vocans, ad Libanum,
Surgit amica properat,
Regalem petens thalamum.

5. Montes petit aromatum
Hec affluens delectiis,
Plena donis charismatum
Vitam servat a viciis.

6. Jesu nostra redemptio
Fac nos...

21. Ad Completorium (1)

AH 51: 22; RH 24419

1. Christe, qui lux es et dies,
Noctis tenebras detegis,
Lucifer, lucem praeferens,
Lumen beatum praedicans.

2. Precamur, sancte Domine,
Defende nos in hac nocte,
Sit nobis in te requies,
Quietam noctem tribue.

3. Ne gravis somnus irruat,
Nec hostis nos subripiat,
Nec caro illi consentiat,
Nos tibi reos statuatur.

4. Oculi somnum capiant,
Cor semper ad te vigilet;

Autor nie znany. Przypisywano go św. Ambrozemu. Według Mone hymn powstał nie wcześniej niż na początku VI w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37v; F 218, fol. 71v; F 396, fol. 46; F 410,

Dextera tua protegat
Famulos, qui te diligunt.

5. Defensor noster aspice,
Insidiantem reprime,
Guberna tuos famulos,
Quos sanguine mercatus es.

6. Memento nostri, Domine,
In gravi isto corpore,
Qui es defensor animae,
Adesto nobis, Domine.

7. Praesta, Pater omnipotens,
Per Jesum Christum Dominum,
Qui tecum in perpetuum
Regnat cum Sancto Spiritu.

fol. 171v; L 5, fol. 300v; L 19, fol. 113; O 10, fol. 99; O 17, fol. 76; O 18, fol. 93; Q 16, fol. 67.

1, 3 Lucisque lumen crederis F 410.— 3, 3 consenciens Br 1492, Br 1500, Br 1504, L 5.— 4, 2 ad te semper Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 410.— 5, 2 Insidiantes F 410.

Doksologia:

Deo Patri sit gloria,

Eisque soli Filio,

Cum Spiritu Paraclito,

Et nunc et in perpetuum. F 166, F 218, F 410.

Mikrowarianty tekstowe występujące w zabytkach krzyżackich pokrywają się z umieszczonymi m. in. w manuskryptach Włoch (Mediolan) i Irlandii (Dublin).

22. In Omnium Sanctorum (1)

AH 2: 81; 51: 129; RH 2959

1. Christe, Redemptor omnium,

Conserva tuos famulos

Beatae semper Virginis

Placatus sanctis precibus.

2. Beata quoque agmina

Caelestium spirituum,

Praeterita, presentia,

Futura mala pellite.

3. Vates aeterni iudicis

Apostolique Domini,

Suppliciter exposcimus

Salvari vestris precibus.

4. Martyres Dei incliti

Confessoresque lucidi,

Autor Rabanus Maurus?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44; F 218, fol. 79v; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 137; F 405, fol. 217v; F 409, fol. 158; L 6, fol. 278; O 10, fol. 109; O 17, fol. 83; O 18, fol. 109v; Q 16, fol. 74v.

1, 1 Jesu F 166.— 3, 4 nostris F 166, F 404.— 4, 4 ferte Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218.— 4, 4 transferte F 405.— 5, 1 sacratus jak wyżej.— 6, 1 Mentem Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166.— 6, 3 Christo F 404. Inna doksologia jest umieszczona w F 166:

Laus Patri sit ingenito,

Laus eius unigenito,

Laus sit Sancto Spiritui,

Trino Deo et simplici.

Jeszcze inny incipit znajduje się w F 404: Laus, honor, virtus...".

Ślady mikrowariantu tekstowego znajdują się w Irlandii (biskupstwo Kilmacduagh).

23. In Nativitate Domini (1). Ad Nocturnos

AH 51: 50; RH 295—296

1. Christe, Redemptor omnium,

Ex Patre, Patris unice,

Solus ante principium

Natus ineffabiliter.

2. Tu lumen, tu splendor Patris,

Tu spes perennis omnium,

Intende, quas fundunt preces

Tui per orbem servuli.

3. Memento, salutis Auctor,
Quod nostri quondam corporis
Ex illibata Virgine
Nascendo formam sumpseris.
4. Hic praesens testatur dies
Currens per anni circulum,
Quod solus a sede Patris
Mundi salus adveneris.

5. Hunc caelum, terra, hunc mare,
Hunc omne, quod in eis est,
Auctorem adventus tui
Laudat exultans cantico.
6. Nos quoque, qui sancto tuo
Redempti sanguine sumus,
Ob diem natalis tui
Hymnum novum concinimus.

Autor nie znany. Hymn z VI w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36v; F 218, fol. 70; F 396, fol. 45; F 408, fol. 178; L 5, fol. 298; L 10, fol. 112; O 10, fol. 97v; O 17, fol. 74v; O 18, fol. 90v; Q 16, fol. 65v:

2, 4 famuli Br 1492, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408, O 10, O 17, O 18, Q 16.—
4, 1 Hoc presens Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408, O 10, O 17,
O 18, Q 16.— 5, 1 Hinc Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, O 10, O 17.— 5, 2
Hinc Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, O 10, O 17.— 5, 3 sui Br 1492, F 408.—
5, 4 laudans exultat Br 1492, F 218, F 408, O 17, O 18, Q 16.

Najwięcej stycznych wariantów tekstowych można spotkać w rękopisach sangalleńskich.

24. Hymnus de sanctis Archangelis (9)

AH 2: 76; 50: 146 (15); RH 300

1. Christe, sanctorum decus angelorum,
Rector humani generis et auctor,
Nobis aeternum tribue benignus
Scandere regnum.
2. Angelum pacis Michael ad istam
Caelitus mitti rogitamus aulam,
Nobis, ut crebro veniente crescant,
Prospera cuncta.
3. Angelus fortis Gabriel, ut hostem
Pellat antiquum, volitet ab alto,
Saepius templum veniens ad istud
Visere nostrum.
4. Angelum nobis, medicum salutis,
Mitte de caelis Raphael, ut mnes
Sanet aegrotos pariterque nostros
Dirigat actus.
5. Hinc Dei nostri Genitrix Maria
Totus et nobis chorus angelorum
Semper assistat simul et beata
Contio tota.
6. Praestat hoc nobis Deitas beata
Patris et Nati pariterque Sancti
Spiritus cuius reboatur omni
Gloria mundo.

Autor nie znany. Autorstwo hymnu przypisywane jest Rabanowi Maurovi († 856).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43v; F 218, fol. 79; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 137; F 405, fol. 216v; F 409, fol. 155; L 6, fol. 277v; L 10, fol. 260v; O 10, fol. 108v; O 17, fol. 83; O 18, fol. 109; Q 16, fol. 74.

1, 4 celum Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, F 405, F 409, L 6, L 10, O 10, O 17, O 18, Q 16.— 2, 2 mitte jak wyżej.— 3, 3 veniat Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, F 405, F 409, L 6.— 4, 3 sanat F 409.

Podobne mikrowarianty tekstowe znajdują się w rękopisach francuskich (Moi-ssac) i włoskich (Monte Cassino, Benewent).

25. In Adventu Domini (1). Ad Vesperas

AH 2: 18; 51: 47; RH 3734

1. Conditor alme siderum,
Aeterna lux credentium,
Christe, Redemptor omnium,
- Exaudi preces supplicum.
2. Qui condolens interitu
Mortis perire saeculum

- Salvasti mundum languidum,
Donans reis remedium.
3. Vergente mundi vespere,
Uti sponsus de thalamo,
Egressus honestissima
Virginis matris clausula.
4. Cuius forti potentiae
Genu curvantur omnia,
Caelestia, terrestria
Nutu fatentur subdita.
5. Occasum sol custodiens,
Autor św. Ambroży?, św. Grzegorz?
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36; F 218, fol. 69v; F 396, fol. 45; F 408,
fol. 177; L 5, fol. 297v; O 10, fol. 97; O 17, fol. 74; O 18, fol. 89v; Q 16, fol. 65.
2, 1 interitum Br 1492, Br 1504, F 218, F 396.— 7, 2 cum Br 1500.— 7, 3—4 Sancto
simul Paraclito, In sempiterna secula Br 1492, F 166, F 218, F 408.
Ślady podobnych mikrowariantów znajdują się w zabytkach Werony.

- Luna pallorem retinens,
Candor in astris relucens,
Certos observat limites.
6. Te deprecamur hacie,
Venture iudex saeculi,
Conserva nos in tempore
Hostis a telo perfidi.
7. Laus, honor, virtus, gloria
Deo Patri et Filio,
Una cum Sancto Spiritu
In sempiterna saecula.

26. De sancta Martha (7)

AH 4: 384; RH 4371

1. Deo nostro sit jucunda
Decoraque laudatio,
Cuius virtus est profunda
Et immensa ratio,
Qui nobis cruoris unda
Fit mentis purgatio.
2. Qui descendit pro salute
Nostra in exsilium,
Sed monstravit se virtute
Verum Dei Filium,
Ut afferret nobis tutae
Salutis auxilium.
3. Intrans quoddam in castellum
Per Martham excipitur,
Sudet soror ad scabellum,
Jesu dum allicitur
Verbo, per quod crucis bellum
Vitiis indicitur.
4. Marthae soli fuit cura
De Jesu servitio,
Hinc turbatur erga plura
Autor nie znany, XIV w.?
Br. 1500.
1, 1 jucunda Br 1500.— 2, 5 sue Br 1500.— 3, 2 reficitur Br 1500.— 3, 5 Verba
Br 1500.— 5, 2 Deę Verbum Br 1500.— 6, 5 Tibi Br 1500.— 7, 5 ne Br 1500.— 7, 6
Nos Br 1500.

- Grata beneficio,
Et procurat mente pura
Exceptum hospitio.
5. Demum venit Tarasconem
Verbum Dei serere,
Ubi grandem mox draconem
Meruit conterere,
Et conversam concionem
Christum docet quaerere.
6. Hospes Christi, Deo cara,
Cuius larga gratia
Ascendisti ad praeclara
Coelorum pallatia,
Ibi commanendi para
Nobis semper spatia.
7. Istud nobis Pater, praesta
Natoque cum flumine,
Cuius veneramur festa,
Eius, ut iuvamine
In extremo nos molesta,
Ne premant examine.

Hymn występuje w kodeksie z Düsseldorfu w Nadrenii.

27. De sancta Anna (1)

AH 52: 104; RH 4257

1. De stella sol oriturus Stellae matrem prefert prius, Ut radium lucis novae Summae Deus clementiae. 2. Annam, filiam Abrahae, Quae fulsit ex Aaron stirpe, Quasi stella matutina, O gloriosa Domina. 3. Ex qua caelorum regina Mundique clemens domina, Ut haereses interimat, Aurora lucis rutilat. 4. In Annae prolis utero, Pro nobis factus est caro, Autor nie znany, XIV w. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42v; F 218, fol. 77v; F 396, fol. 50v; F 404, fol. 135v; F 405, fol. 215v; L 6, fol. 275; L 10, fol. 135; O 10, fol. 106v; Q 16, fol. 106. 1, 2 purus F 404.— 2, 2 fulcit Br 1500.— 6, 4 Nobis beata F 404. Hymn ten występuje w rękopisach Pragi, Lipska, Poznań, Gniezno i Wenecji.	Aeterni Patris Filius; Exultet caelum laudibus. 5. Conemur nos excutere De tenebrarum pulvere, Deique regnum quaerere Jam lucis orto sidere, 6. O mater beatissima, Cum prole clementissima Posce semper prece pia Beata nobis gaudia. 7. Praesta laudanda Trinitas, Da, adoranda Unitas, Ut transeamur candidi Ad cenam agni providi.

28. In unius Martyris (1)

AH 12: 20; 51: 114a; RH 4534

1. Deus, tuorum militum Sors et corona, praemium, Laudes canentes martyris Absolve nexu criminis. 2. Hic nempe mundi gaudia Et blandimenta noxia Caduca rite deputans Pervenit ad caelestia. 3. Paenas cucurrit fortiter Et sustulit viriliter, Autor nie znany, VI w. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45v; F 218, fol. 81; F 396, fol. 52v; F 404, fol. 138v; F 405, fol. 219v; F 408, fol. 183; F 409, fol. 163; F 410, fol. 177; L 5, fol. 306; L 6, fol. 281; L 10, fol. 237v; L 19, fol. 116; O 10, fol. 111v; O 17, fol. 84v; O 18, fol. 115; Q 16, fol. 76v. 2, 1 Hinc Br 1500, F 166, F 218, F 396.— Doksológia we wszystkich przytaczanych rękopisach jest następująca:	Pro te effundens sanguinem Aeterna dona possidet. 4. Ob hoc precatu supplicii Te possimus, piissime, In hoc triumpho martyris Dimitte noxam servulis. 5. Sit laus perennis gloria Deo Patri cum Filio, Sancto simul Paraclito In saeculorum saecula.
- Laus et perennis gloria,
Deo Patri cum Filio,
Sancto simul Paraclito
in sempiterna secula. Amen.

29. In Septuagesima

Specjalna budowa wjersza.

AH 52: 2; RH 4601

1. Dies absoluti praetereunt, Dies observabiles redeunt, Tempus adest sobrium;	Quaeramus puro corde Dominum. 2. Hymnis et confessionibus Judex complacabitur Dominus,

Non negat hic veniam,
Qui vult, ut homo petat gratiam.
3. Post iugum servile Pharaonis,
Post catenas dirae Babylonis
Liber homo patriam
Quaerat caelestem Jerosolymam.

4. Fugiamus de hoc exsilio,
Habitemus cum Dei Filio;
Hoc decus est famuli,

Autor — nie znany poeta francuski, XI w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 410, fol. 170v.

2, 1 In hymnis F 410.— 2, 4 quaerat Br 1492, Br 1505, F 410, 3, 4 Celestem
quaerat F 410.— 5, 1 vite F 410.— 5, 2 quia F 410.— 6, 2 Sanctoque F 410.

Te same mikrowarianty tekstowe znajduj sie w księgach Wloch (Padwa, Udine), Alzacji (Strasburg), Bawarii (Freising), Saksonii (Misnia), Austrii (Seckau). Węgier (Ostrzyhom) i Czech (Praga).

30. De sancta Birgitta (1). Ad Laudes

AH 4: 207; RH 4645

1. Dies salutis agitur
Et tempus acceptabile,
Brigidae dum recolitur
Festum praecommendabile.

2. Actus reformat regios
Monens regem salubriter,
Ut per viros egregios
Regnum regat feliciter.

3. Virtute Dei liberat
Possessum a daemonio
Sponsa fratrem, quem visitat,
Sano curat ramedio.

Autor Birger Gregorii, arcybiskup Uppsali (†1383).

Występuje w kodeksach m. in. Uppsali (Br 1500; F 409, fol. 156).

Si sit coheres sui Domini.
5. Sis, Christe nobis huius viae,
Memento, quod sumus oves tuae,
Pro quibus ipse tuam
Pastor ponebas morti animam.
6. Gloria sit Patri cum Filio,
Sancto quoque simul Paraclito,
Sicut erat pariter
In principio et nunc et semper.

4. Sicut ovis quae periit
Fratrerrans incredulus
Ad veram fidem rediit,
Christi minister sedulus.

5. Venenum castrimargiae
Serpens antiquus obruit,
Quod mater pudicitiae
Cum angelo mox repulit.

6. Jesu nostra redemptio,
Fac nos in regnis coelicis
Huius patronae merito
Sanctorum frui gaudiis.

31. In ss. Petri et Pauli (3)

Jest to czsc hymnu Aurea luce et decore roseo.

AH 2: 58; 51: 188; RH 1596

(4) 1. Doctor egregie, Paule, mores instrue
Et mente polum nos transferre, satage,
Donec perfectum largiatur plenus
Evacuato, quod ex parte gerimus.

(3) 2. Jam, bone pastor, Petre, clemens accipe
Vota precantum et peccati vincula

Przypisywany onie Boethiusa imieniem Elpis.

Br 1500; L 5, fol. 304v; L 10, fol. 108.

1, 4 gemimus L 5.

Podobne mikrowarianty tekstowe powtarzaj sie w kodeksach Hiszpanii (Grenada), Francji (Bourges, Cambrai, Grenoble, Le Mans, Nevers, St. Omar, Paryż, Rouen), Niemiec (Monachium, Kolonia, Trewir), Szwajcarii (Saint Gallen), Czech (Praga), Anglii (York), Wloch (Bobbio, kodeksy watykańskie), Belgii (Antwerpia, Brugia).

Resolve tibi potestate tradita,
Qua cunctis caelum verbo claudis, aperis.
(6) 3. Sit Trinitati sempiterna gloria,
Honor, potestas atque iubilatio,
In unitate cui manet imperium
Et tunc et modo per aeterna saecula.

32. De sancta Barbara (1). Ad Laudes

1. Dum quinque stulte redeunt, Ne bonos actus afferunt, Portam clausamque reperunt, Per quam intrare nequeunt.	Ite, quia vos nescio.
2. Quibus foris clamantibus Ac ianuam pulsantibus Respondit imprudentibus Sic increpando Dominus.	4. Ubi loca thartharea Vos punient sulphuria In flamma propter opera Que est vestra miseria.
3. Stulte sine consilio In infernum cum impio Sathana vestro socio, Auctor nie znany, XIV w? O 18, fol. 113v; Q 16, fol. 76. Hymnu tego nie umieszczono w AH i RH.	5. Virgo nobis auxilium, Fer erga Dei Filium, Ut mundi post exilium Eternum prestat solium.
	6. Presta Pater omnipotens .....

33. Die Dominica (9). Ad Matutinas Laudes. Aestate

AH 51: 31; RH 5129

1. Ecce, iam noctis tenuatur umbra, Lucis aurora rutilans coruscatur; Nisibus totis rogemus omnes Cunctipotentem.	Donet et Patris pietate nobis Regna polorum.
2. Ut Deus nostri miseratus omnem Pellat languorem, tribuat salutem, Auctor nie znany. Hymn występuje w rękopisach X w. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 45v; F 404, fol. 130v; F 405, fol. 212; F 408, fol. 180v; F 409, fol. 151v; F 410, fol. 171; L 6, fol. 268v; L 10, fol. 259; L 19, fol. 113; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75v; O 18, fol. 92v; Q 16, fol. 66v.	3. Praestet hoc nobis Deitas beata Patris e Nati pariterque Sancti Spiritus, cuius reboatur omni Gloria mundo.
1, 1 denudatur Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 408, F 409, F 410.— 2, 3 pietas F 404.	

34. (16) Ad Completorium (1)

AH 48: 404; RH 5432

1. En, miranda prodigia, Concepit nam virguncula, Fit Jesu Christi gerula Maria sacratissima.	Hic cessat omnis ratio Cedens Dei miraculo.
2. Anus aetate marcida Prolis gestat solacia, Tument ad partum gelida Grandevae matris viscera.	4. Salutat Mater Domini Matrem vatis mirifici, Et vates cum praeconio Reddit salutis Domino.
3. Hic perit omnis regula Naturaeque molimina, Auctor abp Pragi Johann von Jenstein.	5. Laudemus et nos Dominum, Patrem et Patris Filium, Sanctum quoque Paraclitum Nunc et per omne saeculum.

Br 1492, ad laudes; Br 1500, ad laudes; Br 1504, ad laudes; F 166, fol. 42, ad laudes; F 218, fol. 76v, ad laudes; F 396, fol. 50; O 10, fol. 106; Q 16, fol. 78v (dopis).

1, 1 O Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166.— 1, 4 sanctissima F 166.— 3, 3 cessit Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 4, 4 reddet Br 1492, Br 1504.

35. De sancta Hedwige (3). (Ad Vesperas)

AH 52: 217; RH 5783

1. Exsultent hodie iugiter omnium Mentes altissime carmina cordium, Cum Christus famulam vexit ad aethera Hedwigem sanctam, inclitam. 2. Versus sol Slesiae splenduit in nube Donans terrigenis munera plurima; Signis mirifice fulgida sedulis Haec sancta suis meritis. 3. Oret haec, Domine, sancta sua prece Pro nobis, famulis humilibus tuis,	Ne nos fraus daemonis artet in inferis Vel pugnat suis iaculis. 4. Huius nos, Domine, festa fac colere Hac die condigna, rex bone gloriae, Ut cum caelicolis laudibus hymnicis Fruamur semper in caelis. 5. Praesta hoc, Genitor optime, maxime, Hoc tu, Nate Dei et bone Spiritus, Regnans perpetuo fulgida Trinitas, Per cuncta pie saecula.

Auctor: cystersi niemieccy, XIII w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504.

1, 4 Hedwigim Br 1492.— 2, 1 hodie Br 1492.— 2, 4 Hoc sanctam suis meruit Br 1492.— 3, 1 suis precibus Br 1492, Br 1504.— 3, 3 arcet Br 1492, Br 1504.— 4, 1 Cuius Br 1492, Br 1504.— 4, 2 Hodie condigne Br 1492, Br 1504.— 5, 4 sic Br 1492, Br 1504.

Rękopisy z podobnymi wariantami tekstowymi znajdują się m. in. w Padwie, Pradze, Krakowie i we Wrocławiu.

36. In sanctorum Apostolorum (1). Ad Vesperas

AH 2: 94; 51: 108; RH 26392

1. Exsultet caelum laudibus, Resultet terra gaudiis, Apostolorum gloriam Sacra canant sollemnia. 2. Vos, saeculi iusti iudices Et vera mundi lumina, Votis precamur cordium, Audite preces supplicum. 3. Qui caelum verbo clauditis Serasque eius solvitis, Nos a peccatis omnibus Solvite iussu, quaesumus.	4. Quorum praecepto subditur Salus et languor omnium, Sanate aegros moribus Nos reddentes virtutibus. 5. Ut, cum iudex advenerit Christus in fine saeculi, Nos sempiterni gaudii Faciatur esse compotes. 6. Deo Patri sit gloria Eiusque soli Filio Cum Spiritu Paraclito Nunc et per omne saeculum.

Auctor nie znany, X w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45v; F 218, fol. 81; F 396, fol. 52v; F 404, fol. 138; F 405, fol. 219v; F 408, fol. 182v; F 409, fol. 162v; F 410, fol. 176v; L 5, fol. 305; L 6, fol. 280v; L 10, fol. 262; L 19, fol. 116; O 10, fol. 111; O 17, fol. 84v; O 18, fol. 114; Q 16, fol. 76.

1, 3 gloria Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 404.— 1, 4 canunt Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 404.— 1, 4 canit ecclesia F 166.— 5, 3 sempiternis gaudiis Br 1492, Br 1504, F 166, F 218.— 5, 4 facias Br 1492, 1504, F 409.

Podobne mikrowarianty tekstowe znajdują się w kodeksach włoskich (Werona), irlandzkich (Kilmacdaugh) i niemieckich (ms. Rhenoviense).

37. In Ascensione Domini (10). Ad Matutinum

AH 50: 143 (12); RH 6264

1. Festum nunc celebre magnaue gaudia Compellunt animos carmina promere, Cum Christum solium scandit ad arduum, Caelorum pius arbiter.	2. Conscendit iubilians laetus ad aethera, Sanctorum populus praedicat inclitum, Concinit pariter angelicus chorus Victoris boni gloriam.

3. Qui scandens supertos vincula vinxerat,
Donans terrigenis munera plurima,
Districtus rediet arbiter omnium,
Qui mitis modo transiit.
4. Oramus, Domine, Conditor inclite,
Devotes famulos respice, protegens,
Ne nos livor edax daemoniis obruat,
Demergat vel in inferos.
5. Ut cum flammivoma nube reverteris
Occulta hominum pandere indicans,
Non des supplicia horrida noxiis,
Sed iustis bona praemia.
6. Praesta hoc, Genitor optime maxime,
Hoc tu, Nate Dei et bone Spiritus,
Regnans perpetuo fulgida Trinitas
Per cuncta pie saecula.

Autor Rabanus Maurus († 856)?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39; F 218, fol. 73; F 396, fol. 47v; F 404, fol. 132v; F 405, fol. 210; L 6, fol. 265; L 10, fol. 17; O 10, fol. 101; O 17, fol. 78; O 18, fol. 97; Q 16, fol. 69.

1, 2 anuncis L 6.— 1, 3 ardua F 404.— 1, 3 Christus Br 1500.— 2, 2 populum predicans L 6.— 3, 3 rediens F 166, F 404.— 3, 3 radiens Br 1492, Br 1504.— 3, 4 nutis L 6.— 4, 2 protege Br 1492, Br 1504, F 166, F 218.— 5, 3 Ne Br 1492, Br 1504, F 166, F 218.— 6, 2 et F 404.— 6, 4 pia F 404.

38. De sancta Dorothea (10?)

AH 52: 178; RH 6268

1. Festum nunc celebre
Servet gens credula,
Medulum gloriae
Pangat mens sedula,
Lyrica sonora,
Neumata decora
Vox promat citharea.
2. Conscendat modulans
Hymnis ab ethera;
Tuorum sufficans
Crimina vetera
Veniam implores
Corrigendo mores,
O dulcis Dorothea.
3. Idola destruis,
Cellula virtutis,
Paganis construis
Orbitam salutis;
Per te, virgo bona,
Sororibus corona,
Stipatur gemma aurea.
4. Dona angelica
Scribae destinasti
Regnaque caelica
Multis impetrasti;
5. Vis oleo suffrixa,
Aculeo confixa
Tu, Christi Nazarea.
5. Mamillae faculis
Flammeis cremantur,
Uncis et baculis
Membra lacerantur,
Pars faciei prora
Quatitur decora
A gente Iebusea.
6. Suffoca crimina
Noxia mundana,
Morbos elimina,
Cicatrices sana,
Delicta da flere
Et tibi congaudere
Angelica chorea.
7. Praestet hoc Trinitas
Veraque Unitas,
Pater et Filius,
Almusque Spiritus,
Simplex essentia,
Movens viventia,
Cui parent regna
Etherea.

Hymn jest przeróbką innego.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166; F 410, fol. 179v; L 19, fol. 91v.

1, 2 Servat Br 1500.— 1, 7 mox depromat Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 2, 1 Conscendit iubilans Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 2, 3 Nostrorum Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 3, 7 gemmis Br 1500.— 4, 5 es frixa Br 1492, Br 1504.— 5, 2 Flamme concremantur Br 1500.— 5, 5 ora Br 1492, Br 1500.— 6, 3 ilumina Br 1492, Br 1505.— 7, 2 nexaque Br 1500, F 410.

39. In Annuntiatione Beatae Mariae Virginis (1) (Ad Completorium)

AH 27: 82 II; RH 6346 (divisio)

Ad Laudes

(4) 1. Fit porta Christi pervia, Referta plena gratia, Transitque Rex, et permanet Clausa, ut fuit, per saecula. (5) 2. Genus Superni Numinis Processit aula Virginis,	Sponsus, Redemptor, Conditor, Suae gigas ecclesiae. (6) 3. Honor matris et gaudium, Immensa spes credentium, Per atra mortis pocula Resolvit nostra crimina.

Jest to dalszy ciąg hymnu *Caeliusa Seduliusa A solis ortus cardine* (V w.). Prawdopodobnie zapożyczono te dodatkowe zwrotki (4—6) z nie znanego dotąd *abecedariusu*. Jest to hymn staromozarabski.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40v; F 218, fol. 75v; F 396, fol. 49; F 404, fol. 136v; F 408, fol. 182; F 409, fol. 154; F 410, fol. 175; L 5, fol. 304; L 6, fol. 271v; L 10, fol. 87; O 10, fol. 104; O 17, fol. 80; O 18, fol. 102; Q 16, fol. 71v.

Kodeksy Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 408, F 409, F 410 jako 4-tą zwrotkę mają zanotowany tekst:

Maria, Mater gratie,
Mater misericordie,
Tu nos ab hoste protege,
In hora mortis suscipe. F 409 — „et”.

Doksologia *Deo Patri sit gloria...* jest zmieniona w F 409, F 410, L 410, L 5, L 6, L 10 na:

Gloria tibi, Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre et Sancto Spiritu
In sempiterna secula.

2, 1 luminis — w wielu księgach krzyżackich.

Hymn ten powszechnie używany, występuje w księgach Antwerpji, Bazylei, Brukseli, Cambrai, Kolonii; w Leodium, Lozannie, Moguncji, Padwie, Pradze, Spirze, Soissons, Trewirze, Weronie i in.

40. De Conceptione Beatae Mariae Virginis (2)

AH 4: 53; RH 6957

1. Gaude, Sion, quod cypressus Super te extoilitur, Ex qua ramus et progressus, De quo flos egreditur, Cuius fructus nece pressus Ad vitam reficitur. 2. Gaude, Jacob quia Stella Ex te sic progreditur, Quae in Annae ventris cella Ad tempus reconditur, Et post orta fit puella, De qua Christus nascitur. 3. Anna, Gedeonis vellus Exoritur roridum, Quod figurat madens tellus Florem edens candidum,	Quem expressit rex novellus Mundum curans morbidum. 4. Virgam ex se radix Jesse Egressuram innuit, Quae producta mox in esse Miro modo floruit, Cuius fructum nobis esse Salutare tribuit. 5. Fons signatus, clausus hortus Huius est indicium, Quod Mariae praesens ortus Mortis est exitium, Quae cum sit salutis portus, Vitae dat initium. 6. Ave, tu Jericho rosa, Lilium convallium,

Tu oliva speciosa,
Cedrus alta omnium,
Fructum paris, gloriosa,
Mundo Dei Filium.

Honor Patri, Filio,
Cuius aequa est potestas,
Honor sit Paraclito,
His cum una sit maiestas
Compar sit laudatio.

7. Gloria, laus, par maiestas,

Autor nie znany, XIV w.?

Warianty tekstowe Br 1500: — 1, 5 fructu.— 2, 2 nova oritur.— 3, 3 Dum.—
4, 1 Virga.— 4, 3 qui... post.— 4, 6 Salvatorem.— 5, 1 ortus clausus.— 5, 2 sunt in-
dicia.— 5, 3 Quia.— 6, 5 profers generosa.— 7, 1—4 Gloria, laus par honestas

Sit Patri cum Filio,

Cuius est eque potestas

Laudetur spiratio.

Część wariantów tekstowych Br 1500 pokrywa się z występującymi w brewiarzu
praskim (ms. VI E 4, XIV w.).

41. In Assumptione Beatae Mariae Virginis

AH 51: 125; RH 24731

1. Gaude visceribus, mater in intimis,
Felix ecclesia, quae sacra replicas
Sanctae festa Mariae:
Plaudent astra, solum, mare.
2. Cuius magnifica est generatio,
Cuius vita sacris claruit actibus,
Cuius finis honorem
Summum sine tenet fine.
3. Quae virgo peperit virgoque permant,
Lactavit propriis uberibus Deum,
Portatamque gerebat
Ulnis prona trementibus.
4. Felix multiplici laude puerpera,
Regis summi clausa perenniter porta,
Autor nie znany, X w.?

- Mundi stella fluentis,
Floris virgula regia.
5. Te nunc suppliciter, sancta theotocos
Regis perpetui sponsaque, poscimus,
Ut nos semper ubique
Miti munere protegas.
6. Sanctis obtineas, vigro, precatibus
Pacis praesidium dulce diutinae
Nobis atque beati
Regni dona perenna.
7. Praesta summe Pater, Patris ac unice,
Amborumque simul Spiritus adnue,
Qui regnas Deus unus
Omni tempore saeculi.

De [lin] Nativ.: Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43v; F 218, fol. 78v; F 396,
fol. 51; F 404, fol. 136v; F 405, fol. 216v; F 409, fol. 153v; L 6, fol. 272; L 10, fol. 188;
O 10, fol. 108; O 17, fol. 82v; O 18, fol. 108; Q 16, fol. 73v; De Concept.: L 5, fol.
303; L 19, fol. 118.

3, 1 Quem Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 4, 2 regis porta Br 1492, Br 1500, Br 1504,
F 166.— 4, 2 summi F 404.— 7, 2 annue F 404.

Niektóre mikrowarianty tekstowe, znajdujące się w księgach krzyżackich, wy-
stępują m. in. w rękopisie z 1395 r. Bayerische Staatsbibliothek w Monachium.

42. De sancta Hedwige (1) Ad Vesperas

AH 4: 268; RH 7196

1. Gemma fulget ecclesiae
Hedwigis, ductrix Slesiae
In lucem data gratiae,
Gaudiumque Poloniae.
2. Fulget vita mirabilis,
Plena bonis operibus,
Multimodis in populis
Meritorum virtutibus.
3. Sub annis pueritiae
Dei timore subdita,

- Cor gerit innocentiae
Devotioni dedita.
4. Sacris imbuta litteris
Aetate licet tenera
Thesauro sui pectoris
Nova condit et vetera.
5. Instat orationibus,
Psalmos non cessat promere,
Pro malis imminentibus
Die noctuque gemere.

6. Cuius praeclara merita
Nobis implorent veniam,
Ut dimittantur debita
Per Jesu Christi gloriam.

Autor nie znany XIV w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44; F 218, fol. 79; F 396, fol. 54; F 404, fol. 157v (dopis); F 405, fol. 217; F 409, fol. 156v; O 10, fol. 108v.

1, 2 ducis F 166.— 1, 4 tripudium F 166, F 218.— 6, 1 Huius F 166, F 405.— 6, 4
graciam Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396.— 7, 1—4 Deo Patri sit gloria,
Eiusque soli Filio

Cum Spiritu Paraclito,

Nunc et per omne seculum. F 404, F 409.

Hymn ten, poza księgami krzyżackimi, występuje w kodeksach Młśni i Krakowa.

43. De sancta Dorothea (1). (Ad Laudes)

AH 52: 177; RH 7217

1. Gens fidelis iucendetur,
In hac die gratuletur,
Dorotheam veneretur
Dulci cordis modulo.
2. Idolorum nam cultores
Christo redit et errores
Sternit, remittendo flores
Caelestes Theophilo.
3. Virgo prudens vigilavit
Et cum sponso subintravit,
Nam sagaciter ornavit
Lampadem cum oleo.
4. Semetipsam abnegavit
Christum sequens, quem amavit,
Crucem tollens stolam lavit
In tormenti dolio.
5. Sic vestitur dupla veste:
Alba, castitate teste,

Rubra, passionis peste,
Iuncto diademate.

6. Palmam manu fert victricem,
Digne sequens adiutricem
Nostram, Christi Genitricem,
Virginali schemate.
7. O casta generatio,
Precamur, ut oratio,
Per te in beneplacito
Sit Christi Patris more.
8. Ut caelesti nos fecundet,
Rore, floris, intus mundet,
Sancti Spiritus inundet
Corda nostra dulcore.
9. Praesta Pater atque Nate,
Confer Spiritus beate,
Amborum nexus, ordinate
Cuncta regens saecula.

Autor nie znany. Hymn ten jest przeróbką. Mone (III, 550) znalazł ten utwór w oficjum św. Wereny (†300). W 1504 r. mylnie zapisano początek: Mens fidelis.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166?

1, 1 iucundetur Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 1, 4 cordis brak Br 1500.— 1, 4 iubilo Br 1492, Br 1504.— 4, 3 tollens crucem Br 1492, Br 1504.— 6, 2 Dignam Br 1492, Br 1504.— 8, 4 cum dodatkowo po Corda nostra Br 1492, Br 1504.— 9, 4 sic po Cuncta Br 1492, Br 1504.

Hymn występuje w rękopisach szwajcarskich (Konstancja), niemieckich (Würzburg) i czeskich (Praga).

44. De sancta Barbara (1)

AH 52: 121; RH 7437

1. Gratuletur ecclesia,
Laudum promat praeconia,
Cantu testetur gaudia
Ad Barbarae solemnna.

2. Ista pro Christo caeditur,
In arta cella clauditur,
Haec ad praesidem ducitur,
Dis libare praecipitur.

3. Haec nitet sicut liliū,
Deos spernit gentiliū,
Dei testatur Filium,
Anhelat ad martyrium.
4. Haec laceratur verbere,
Taetro damnatur carcere,
Miro meritis Barbarae
Carcer resplendet iubare.
5. Talia sua gratia
Barbarae fert solacia,
Deus, qui potest omnia;
Haec redit ad iudicia.
- Autor nie znany, XIII—XIV w.
Br 1492; Br 1500; Br 1504.

1, 2 promat Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 4, 2 tetroque Br 1492, Br 1504.— 4, 3—4
divo medetur munere tersoque plagis vulnere Br 1492, Br 1504.— 5, 4 radiet Br
1492, Br 1504. Doksologia 8, 1—4 Br 1492, Br 1504:

Trino et Uni simplici,
Ut corpus Christi sacrata
Nos pascat mortis in hora
Tuo obtentu Barbara. Amen.

Św. Barbara doznawała szczególnej czci w Zakonie Niemieckim (w. mistrz
Luther von Braunschweig). Hymn ten występuje w wielu zabytkach niemieckich
(Lambach, Kolonia, Moguncja), belgijskich (Liège, Antwerpia, Tournai, Bruksela)
i francuskich (Amiens, Angers, Cambrai, Chalon-sur-Saône, Paryż, Tours).

45. De sancta Barbara (1)

AH 23: 215; RH 27482

1. Hac in hora matutina
Rorem splendoris influe,
Et in morte nos, regina,
Veste praeclara indue.
2. A palato quid stillavit,
Primi reatum corrige,
Qui in patres redundavit;
Rosa regnorum porrige.
3. Manum spei, ne mergamur
Et cum reis arguamur
Coram superno iudice,
Quo res prodentur indice.
4. Tibi decus, Jesu bone,
Laborantes qui coronae
Caeli decoras bravio
Mundi currentes stadio.
- Autor nie znany. Hymn ten występuje w kodeksach XIV w.
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 396, fol. 278?; F 408, fol. 181v; F 410, fol. 174v.
2, 3 quod F 408.— 3, 4 nam F 408.— 3, 4 protenditur Br 1500.

Podobne mikrowarianty tekstowe występują w księgach włoskich (Akwileja,
Brescia) i niemieckich (Monachium) oraz w brewiarzu krzyżackim z 1461 r. Zen-
tralarchiv des Deutschen Ordens. Wien. Cod. 185.

46. De sancta Elisabeth (2)

AH 52: 181; RH 7624 (divisio)

- (5) 1. Haec insignis, haec beata
Pauperum nutritia,
Fastu mundi non elata
Nec parentum gloria,
- In se carbe trucidata
Crucifixit vitia.
- (6) 2. Aquam eam, dum rogavit,
Hostis innocentiae,

Potum lacte perforavit
Clavo paenitentiae,
Et sic sese liberavit

Virtus patientiae.
(10) 3. Gloria sit...

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44v; F 218, fol. 79v; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 137v; F 405, fol. 218; F 409, fol. 158v; L 6, fol. 279; O 10, fol. 109v; O 17, fol. 83v; O 18, fol. 110v; Q 16, fol. 75.

2, 1 dum eam F 404.

47. De sancta Hedwige (1). Ad Laudes

AH 4: 270; RH 7696

1. Hedwigis piis actibus Non cessabat insistere, Pro malis imminentibus Die noctuque quaerere. 2. Sacris imbuta litteris Divina mente sedula, Novae legis ac veteris Scrutabuntur oracula. 3. Plena Dei scientia Et prophetiae spiritu, Multa vidit praesagia De defunctorum exitu. 4. Florens vita, miraculis, Imperabat daemonibus,	Optatam in periculis Opem ferens poscentibus. 5. Psallebat flexis genibus Aut humi dato corpore, Fixis in caelum vultibus Orabat omni tempore. 6. Cuius praeclara merita Nobis implorent veniam, Ut dimittantur debita Per Jesu Christi gratiam. 7. Huius nobis per merita Christus condonans debita, Det in praesenti gratiam Et in futuro gloriam.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44; F 218, fol. 79; F 396, fol. 54 (dopis); F 409, fol. 157; O 10, fol. 109.

1, 4 gemere Br 1500, F 409.— 3, 3 prevediit Br 1492, Br 1504, F 396, F 409.— 4, 1 mirabilis F 409.— 4, 3 Optata F 409.— 4, 4 petentibus F 409.— 5, 2 humi dato Br 1492, Br 1504.— 5, 2 ac denudato F 166.— 6, 1 Huius F 166.— 7, 1 Deo Patri sit gloria... we wszystkich wyżej wymienianych kodeksach krzyżackich.

Najbliższa wersja tekstowa występuje w rękopisach: praskim z XVI w. — Cod. Pragens. XII D 3 i antyfonanżu krakowskim, bez sygn. z XIV/XVI w.

48. De sancta Birgitta Suecica (1)

AH 52: 154; RH 8007

1. Hora consurgit aurea, Lux absque nube rutilat, Regna gaudent aetherea, Mundus adplaudens iubilat. 2. Nam decor regni Sueciae, Birgitta, clari germinis, Clara iam videt facie Splendorem veri luminis. 3. Ex fructuosa vinea Virga processit gracilis, In aetate virginea Pulchrae Rebeccae similis.	4. Spicas virtutum colligit Ruth post terga metentium, Quarum se granis reficit In terra terram viventium. 5. Amatrix innocentiae Castrum ducens coniugium Cor dedit sapientiae, Vanum postponens gaudium. 6. Jesu, nostra redemptio, Fac nos in regnis caelicis, Huius patronae merito, Sanctorum frui gaudiis.

Autor Birger Gregorii, arcybiskup Uppsali († 1383).

Br 1500; F 409.

1, 1 amena Br 1500, F 409.— 1, 4 aplaudans F 409.— 3, 2 gratialis Br 1500.— 4, 4 Intra terram F 409.— 6, 3 meritis F 409.

49. Hymnus alter (1)

AH 50: 53; RH 36453, 27775

(8) 1. Hostis Herodes impie, Christum venire quid times? Non eripit mortalia, Qui regna dat caelestia. (9) 2. Ibant Magi, quam viderant, Stellam sequentes praeviam, Lumen requirunt lumine, Deum fatentur munere.	(11) 3. Lavacra puri gurgitis Caelestis Agnus attingit, Peccata qui mundi tulit, Nos abluendo sustulit. (13) 4. Novum genus potentiae Aquae rubescunt hydrie, Vinumque iussa fundere Mutavit unda originem.

Autor Caelius Sedulius.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36v; F 218, fol. 70v; F 396, fol. 45v; F 408, fol. 179; L 5, fol. 299; L 19, fol. 112; O 10, fol. 98; O 17, fol. 75; O 18, fol. 91v; Q 16, fol. 66.

1, 3 arripit Br 1492, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408.— 3, 3 que non detulit F 408.— 5, 1 Memento (anons) Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 396, L 5, F 408.— 6, 1—4 F 408:

Gloria tibi Domine,
Qui apparuisti hodie,
Cum Patre et Sancto Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

Podobne mikrowarianty tekstowe występują w kodeksach: sangalleńskich, brukselskim, monachijskim, wiedeńskich i in.

50. De sancta Martha (1)

AH 4: 380; RH 8222

1. Hymnizet nunc plebs credula, Cum Martha, Christi sedula Receptrix, hinc eripitur Et coelitus excipitur. 2. In ista fluxum sanguinis Stringens Christus, flos virginis, Huius castellum introit, Quem frequens ista colligit. 3. Contemplans soros otio Vacat, huius devotio Sollicitat et satagit, Actuum nihil negligit. 4. Nos Marthae bona portio Coeli iungat consortio,	Dans ob hanc vitam Lazaro Nos abstrahat a tartaro. 5. O placens hospes hospiti, Sicut in terris capiti, Sic membris pande coelicam Domum et archangelicam. 6. In sepulturae gloria, Qui scripto et memoria Aeterna dignam edocet, Nos per te tecum colloacet. 7. Sit Patri, sit et Genito, Sit honor et Paraclito, Qui per te trahit hospite Nos ad se recto tramite.

Autor nie znany.

Br 1500. In II Vesperis.

Br 1500:— 1, 1 gens.— 2, 4 frequens quem.— 3, 3 sollicitator.— 5, 4 nunc domum et angelicam.— 6, 2 sceptro.— 7, 1 Filio.— 7, 2 par Paraclito.

Hymn ten występuje w księgach Salzburga (1497 r.), Wiednia (XIV w.), Padwy (1505 r.) i in.

51. De sancta Elisabeth (2)

AH 52: 181; RH 8263

1. Hymnum Deo vox iucunda Decantet ecclesiae, Nam congaudet laetabunda Sion mater filiae, Ascendenti de profundo Convalle miseriae. 2. Quam regali stirpe natam In annis infantiae Vir accepit desponsatam Indolis eximiae, Semper tamen inspiratam Voto continentiae. 3. Fide prole, sacramento Ratum hoc coniugium, Vero docet argumento,	Quod patrum caelestium Vitae sanctae sacramento Attigit consortium. 4. Lege carnis sic ligata Non extinxit spiritum, Sed implevit fide rata, Nec relinquit irritum, Quod a Deo mens patrata Gerebat propositum. (10) 5. Gloria sit, Jesu bone, Tibi nunc et iugiter, Qui certantes in agone Aduvas fideliter, Et mercedem des coronae Vincenti viriliter.

Autor nie znany, XIV w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44v; F 218, fol. 79v; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 137; F 405, fol. 217v; F 409, fol. 158v; L 6, fol. 278v; O 10, fol. 109v; O 17, fol. 83v; O 18, fol. 110; Q 16, fol. 74v.

1, 1 iucunda F 404.— 1, 2 decantat F 404.— 1, 2 decantent Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 409.— 2, 4 in donis F 404.— 3, 5 argumento F 218.— 4, 1 sic Br 1500.— 5, 4 adiuuat F 405.

Drobne odchylenia tekstu ksiąg krzyżackich od AH znajdują się również w europejskich kodeksach: w cysterskim z Darmstadt (XIII w.), zakonnym z Sekau (XIV w.), emmierańskim z Monachium (XIV w.), trewirskim (z 1440 r.), sangałęńskim (XV w.) i Uppsalskim (XV w.).

52. In Pentecoste (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51. 92; RH 9215—9216 (divisio)

1. Impleta gaudent viscera, Adflata Sancto lumine, Voces diversae consonant, Fantur Dei magnalia. 2. Ex omni gente cogitur Graecus, Latinus, Barbarus, Conctisque admirantibus Linguis locuntur omnibus.	3. Judaea tunc incredula, Vesano turba spiritu, Ructare musti crapulam Alumnos Christi concrepat. 4. Sed signis et virtutibus Occurrit et virtutibus Falso profari perfidos Joele teste comprobans.

Jest to dalszy ciąg hymnu Jam Christus astra ascenderat. Autor nie znany, V w. Hymn oparty na wzorach św. Ambrożego.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39v; F 218, fol. 74; F 396, fol. 48; F 404, fol. 133; F 405, fol. 210v; L 6, fol. 267v; O 10, fol. 102; O 17, fol. 78; O 18, fol. 99; Q 16, fol. 70.

1, 2 Spiritu F 166, F 218, F 396, F 404, F 405, L 6.— 1, 3 diversas intonat Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 404.— 2, 1 cogniti we wszystkich przytaczanych księgach.— 2, 2 Grecis, latinis, barbaris we wszystkich wymienianych księgach.— 2, 4 omnium

Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 396, O 10, O 17, O 18, Q 16.— 3, 3 crapula Br 1492, Br 1500, Br 1504, O 10, O 17, O 18, Q 16, F 404.— 4, 4 Joelis testimonio F 166, F 404.— We wszystkich przytaczanych księgach jest umieszczony incipit doksologii: Sit laus Patri cum...

53. In Visitatione Beatae Mariae Virginis. Ad Vesperas

AH 52: 42; RH 8671

1. In Mariam, Vitae viam, Matrem veram viventium; Pie venit, Qui redemit Peccata deliquentium. 2. Gressum coepit, Cum concepit, Maria multum properans; Vivificat Confortavit Elisabeth compatiens. 3. Salutatur, Inflammat Elisabeth et filius; Inaudita Fiunt ita De dono Sancti Spiritus. 4. Impraegnata, Gravidata Fit mater olim sterilis; Autor Adam Easton, kardynał († 1389). F 218, fol. 76v. F 218:— 1, 3 Veram matrem.— 4, 4 dato.— 4, 5 nato.— 6, 3 manu Maria sublevat.— 7, 4 levemur.— 7, 5 letemur.— 8, 1—6: Summe Deus Clemencie, Nos visita cum Virgine. Da post cursum Miserie Sedem Paternae glorie.	Infans datus, Nondum natus Exsultat Christo iubilis. 5. Servit maior, Gaudet minor; Maria fert solacium Visitatis, Praeparatis Ad spiritum propheticum. 6. Praecursorem Et doctorem Maria manu indicat, Qui rectorem, Purgatorem Digito mundi nuntiat. 7. Leva gregem, Duc ad regem, Maria, cunctos visitans, Ut salvetur, Et laetetur, Cum tu sis mater medians.

54. In unius Confessore (9)

AH 2: 101; 51: 118; RH 9136 28343

1. Iste confessor Domini sacratus, Festa plebs cuius celebrat per orbem, Hodie laetus meruit secreta Scandere caeli. 2. Qui pius, prudens, humilis, pudicus, Sobrius, castus fuit et quietus, Vita dum praesens vegetavit eius Corporis artus. 3. Ad sacrum cuius tumulum frequenter Membra languentum modo sanitati,	Quolibet morbo fuerint gravata Restituuntur. 4. Unde nunc noster chorus in honore Ipsius hymnum canit hunc libenter: Ut piis eius meritis iuventur Omne per aevum. 5. Sit salus illi, decus atque virtus, Qui supra caeli residens cacumen Totius mundi machinam gubernat Trinus et Unus.

Autor nie znany, VIII w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46; F 218, fol. 81v; F 396, fol. 53; F 404, fol. 139; F 405, fol. 220v; F 408, fol. 184; F 409, fol. 164; F 410, fol. 178v; O 10, fol. 112; O 17, fol. 85v; O 18, fol. 116; Q 16, fol. 77.

3, 3 gravati F 409, F 410.

55. In Quadragesima (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51: 59; RH 9205

1. Jam, Christe, sol iustitiae, Mentis dehiscant tenebrae, Virtutum, ut lex redeat, Terris diem dum reparas. 2. Dans tempus acceptabile Et paenitens cor tribue, Convertat, ut benignitas, Quos longa suffert pietas. 3. Quiddamque paenitentiae Da, ferre, quamvis grandium Maiore tuo munere, Quod demptio fit criminum.	4. Dies venit, dies tua, Per quam reflorent omnia, Laetemur in hac, ut tuae Per hanc reducti gratiae. 5. Te rerum universitas, Clemens, adoret, Trinitas, Et nos novi per veniam Novum canamus canticum. 6. Praesta, beata Trinitas, Concede, simplex Unitas, Ut fructuosa sint tuis Jeuniorum munera.

Autor nie znany, prawdopodobnie, z VI w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37v; F 218, fol. 71v; F 396, fol. 46v; F 410, fol. 172v; L 5, fol. 301; L 19, fol. 114; O 10, fol. 99v; O 17, fol. 76; O 18, fol. 94; Q 16, fol. 67.

1, 1 Christus Br 1500.— 1, 2 mentes F 218.— 1, 2. diescant Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 410.— 2, 1 da Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 410.— 3, 3 maiori Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 410.— 3, 4 quo Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 410.— 3, 4 Quidemque F 166.— 4, 2 in qua Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 410.— 4, 3 replemur F 410.— 5, 3 ut Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 410.

Warianty przekazów krzyżackich pokrywają się z zapisami rękopisów anglosaskich (Londyn), północno-włoskich (Bobbio, Werona), południowo-francuskich (Nevers).

56. In Pentecoste (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51: 92; RH 9215, 9216

1. Jam Christus astra ascenderit, Progressus, unde venerat, Promisso Patris munere Sanctum daturus Spiritum. 2. Sollemnis urgebat dies, Quo mystico septemplici Orbis volutus septies Signat beata tempora.	3. Cum hora cunctis tertia Repente mundus intonat, Apostolis orantibus Deum venire nuntians. 4. De Patris ergo lumine Decorus ignis almus est, Qui fide Christi pectora Calore Verbi complevit.

Autor nie znany, IV—V w. Styl ambrożyjański.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39v; F 218, fol. 73v; F 396, fol. 49v; F 404, fol. 133; L 6, fol. 267; O 10, fol. 102; O 17, fol. 78v; O 18, fol. 98; Q 16, fol. 69v.

1, 3 promissum F 404.— 2, 2 septemplicis F 404.— 3, 1 Dum we wszystkich przytaczanych księgach krzyżackich.— 4, 4 calore F 404.— We wszystkich wzmiankowanych księgach jest zapisany początek doksologii: Sit laus Patri cum Filio Sanctoque...

57. *Ad Primam* (1)

AH 51: 41; RH 9272

1. Jam lucis orto sidere Deum precemur supplices, Ut in diurnis actibus Nos servet a nocentibus.	Carnis terat superbiam Potus cibique parcitas.
2. Linguam refraenans temperet, Ne litis horror insonet, Visum fovendo contegat, Ne vanitates hauriat.	4. Ut, cum dies abscesserit, Noctemque sors reduxerit, Mundj per abstinentiam Ipsi canamus gloriam.
3. Sint pura cordis intima, Absistat et vecordia, Auctor nie znany, V—VI w. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 46; F 404, fol. 130v; F 405, fol. 212v; L 6, fol. 283v; L 19, fol. 113; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75v; Q 16, fol. 86.	5. Deo Patri sit gloria Eiusque soli Filio Cum Spiritu Paraclito Et nunc et in perpetuum.

58. *De Armis Domini* (1). *Ad Primam*

AH 52: 10; RH 9275

1. Jam lucis orto sidere Dignare nos invisere Armis tuae potentiae, Magnae Deus clementiae.	Extirpet omne vitium, Rex Christe, factor omnium.
2. Christe, Redemptor omnium, Da spiritale gaudium De armis tuis hodie, Splendor paternae gloriae.	5. Fons lanceati lateris Emundet sordes sceleris Et irriget nos intime, Aeterne Rex altissime.
3. Clavi sanctarum manuum Ad opus ducant strenuum, Resolvant noxa populi, Jesu, Salvator saeculi.	6. Tuis sacris vulneribus Et armis salutaribus Confer, Christe, in patria Beata nobis gaudia.
4. Sacris infixus pedibus Clavus a nostris cordibus Auctor — Czech, XLIV w. Br 1500.	7. Sit Christo iubilatio, Laus gratiarum actio; Armorum veneratio Sit nobis defensatio.

7, 1 Christi Br 1500.— 7, 3 generatio Br 1500.

Święto Gwoździ i Włóczni Pana, ustanowione 13-II-1353 r., obchodzono w całym Cesarstwie Rzymskim Narodu Niemieckiego. Hymn ten występuje w księgach Pragi, Salzburga, Seckau, Metzu, Lyonu i Padwy.

59. *Hymnus Virginitatis* (1)

AH 2: 104; 50: 21 (18); RH 9507—8

1. Jesu, corona virginum, Quem mater illa concipit, Quae sola virgo parturit, Haec vota clemens accipe.	3. Quocumque pergis, virgines Sequuntur, atque laudibus Post te canentes cursitant Hymnosque dulces personant.
2. Qui pascis inter lilia, Saeptus choreis virginum, Sponsus decoris gloria Sponsisque reddens praemia.	4. Te deprecamur, largius Nostris adauge mentibus, Nescire prorsus omnia Corruptionis vulnera.

Autor prawdopodobnie św. Ambroży.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46v; F 218, fol. 82; F 396, fol. 53v; F 404, fol. 139v; F 405, fol. 221; F 409, fol. 165v; F 410, fol. 179; L 5, fol. 308v; L 6, fol. 283v; L 19, fol. 117v; O 10, fol. 112v; O 17, fol. 86; O 18, fol. 117; Q 16, fol. 77v.

1, 2 concepit we wszystkich przytaczanych księgach krzyżackich.—2, 3 decoris F 218.— 5, 1—4 De Patri sit gloria Eiusque soli Filio, Cum Spiritu Paraclito In sempiterna secula. Amen Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, F 405, F 409, L 19.— 5, 4 et nunc et in perpetuum F 410.— 5, 1 Presta Pater (początek) L 5, L 6.

Hymn ten spotykany jest w ośrodkach włoskich (Mediolan, kodeksy watykańskie, Werona) i francuskich (Moissac).

60. In Passione Domini (1). Ad Matutinas Laudes

AH 2: 49; 51: 89; RH 9582

1. Jesu, nostra redemptio, Amor et desiderium, Deus, Creator omnium, Homo in fine temporum. 2. Quae te vicit clementia, Ut ferres nostra crimina Crudelem mortem patiens Ut nos a morte tollereres? 3. Inferni claustra penetrans, Tuos captivos redimens, Victor triumpho nobili Ad dextram Patris residens.	4. Ipsa te cogat pietas, Ut mala nostra superes Parcendo et voti compotes Nos tuo vultu sfaties. 5. Tu esto nostrum gaudium, Qui es futurus praemium; Sit nostra in te gloria Per cuncta semper saecula. 6. Gloria tibi Domine, Qui scandis super sidera, Cum Patre et Sancto Spiritu In sempiterna saecula.

Autor nie znany, VIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38v; F 218, fol. 73; F 396, fol. 47; F 404, fol. 131v; F 405, fol. 209; L 6, fol. 264v; O 10, fol. 100v; O 17, fol. 77v; O 18, fol. 97; Q 16, fol. 68v.

2, 1 Qui F 404.— 5, 1 Quesumus auctor (incipit) Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, L 6.— 6, 1 Gloria tibi Domine (incipit) we wszystkich wymienionych kodeksach.

61. In unius Confessoris (1)

AH 2: 100; 51: 117; RH 28587

1. Jesu, Redemptor omnium, Perpes corona praesulum, In hac die clementius Nostris faveto vocibus. 2. Tui sacri qua nominis Confessor almus claruit, Cuius celebrat annua Devota plebs sollemnia. 3. Qui rite mundi gaudia Huius caduca respuens	Cum angelis caelestibus Laetis potitur praemiis. 4. Huius benignus adnue Nobis sequi vestigia, Huius precatu servulis Dimitte noxam criminis. 5. Sit, Christe, Rex piissime, Tibi Patrique gloria Cum Spiritu Paraclito Et nunc et in perpetuum.

Autor nie znany, VIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46; F 218, fol. 81v; F 396, fol. 53; F 404, fol. 139v; F 405, fol. 220v; F 408, fol. 184v; F 409, fol. 165; F 410, fol. 178v; L 5, fol.

308; L 6, fol. 282v; L 19, fol. 117; O 10, fol. 112; O 17, fol. 85v; O 18, fol. 116v; Q 16, fol. 77v.

1, 2 Salus Br 1492, Br 1504, F 166, F 218, F 404, F 405.— 1, 2 salus vel perpes Br 1500, L 5, L 6, L 19.— 1, 4 faveto precibus F 404.— 3, 1 Tui F 408.— 3, 4 letus Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 404.— 4, 1 benigni F 404.— 4, 1 benignis F 405.— 5, 4 in sempiterna secula F 404.

62. In Omnium Sanctorum (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51: 130; RH 9677

1. Jesu, Salvator saeculi, Redemptis ope subveni, Et, pia Dei Genitrix, Salutem posce miseris. 2. Coetus omnes angelici, Patriarcharum cunei Ac prophetarum merita Nobis precentur veniam. 3. Baptista Christi praevious Et claviger aethereus, Cum ceteris apostolis Nos solvant nexu criminis.	4. Chorus sacratus martyrurum, Confessio sacerdotum Et virginalis castitas Nos a peccatis abluant. 5. Monarchorum suffragia Omnesque cives caelici Adnuant votis supplicium Et vitae poscant praemium. 6. Laus, honor, virtus, gloria Deo Patri et Filio Una cum Sancto Spiritu In sempiterna saecula.

Autor Rabanus Maurus?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44; F 218, fol. 79v; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 137; F 405, fol. 217; F 409, fol. 157v L 6, fol. 278; L 10, fol. 201v; O 10, fol. 109; O 17, fol. 83; O 18, fol. 109; Q 16, fol. 74v.

2, 1 Omnes cives L 6.— 2, 2 et Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 404.— 5, 3 annuant Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 404.— 6, 2—3 cum Filio Sanctoque simul Paraclete F 409.

63. De sancta Katharina (2)

AH 52: 245; RH 2693

1. Katherinae collaudemus Virtutum insignia, Cordis ei praesentemus Et oris obsequia, Ut ab ipsa reportemus Aequa laudis praemia. 2. Fulva fide Katherina Judicem Maxentium Non formidat lex divina Sic firmat; eloquium, Quod confutat ex doctrina Doctore gentilium. 3. Victi Christum confitentur Relictis erroribus. Judex iubet, ut cremenur; Nec pilis nec vestibus Nocet ignis, et torrentur Inustis corporibus.	4. Velut aurum, quod probavit Fornacis adustio. Nam, quos foris conservavit Christum ab incendio, Coxit intus et purgavit Fides et devotio. 5. Post haec blandis rex molitur Virginem seducere. Nec promissis emolitur Nec terretur verbere; Compeditur, custoditur Taetro clausa carcere. 6. Hinc rex furit et tabescit Nec intra se capitur, Quod nox ibi noctem nescit, Nox in diem vertitur. Soli turba multa crescit, Jeiuna reficitur.

Autor nie znany, XIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45; F 218, fol. 80v; F 396, fol. 52; F 404, fol. 137v; F 405, fol. 218v; F 409, fol. 160v; O 10, fol. 110v; O 17, fol. 83v; O 18, fol. 112; Q 16, fol. 75.

1, 5 Ut spe certa respiremus F 404.— 1, 6 per eius suffragia F 404.— 1, 6 laudum L 6.— 2, 3 formidet F 405.— 2, 4 sed F 404.— 2, 5 refutat F 404.— 2, 6 doctoris F 166, F 218, F 405, F 409.— 2, 6 doctore L 6.— 3, 6 mustis F 409.— Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 404:

- (7) Clausae lumen ne claudatur,
Illucet Porphyrio,
Qui reginae federatur
Fidei collegio;
Quorum fidem imitatur
Ducentina concio.
(8) Huius ergo concionis

Concordi constantia
Vim mundanae passionis
Pari patientia
Superemus, ut cum bonis
Laetetur in gloria.
(9) Gloria sit Jesu bone...

64. De sancta Corona Spinea (1). Ad Laudes

AH 52: 13; RH 10204

1. Lauda, fidelis contio, Spinae trophaeum inclitum, Per quem perit perditio Vitaeque datur meritum.	Christus pro nobis pertulit, Per diadema spineum Vitae coronam contulit.
2. Nos a puncturis liberat Aeterni Patris Filius, Dum spinis pungi tolerat Spinarum culpa nescius.	4. Plaudat turba fidelium, Quod per spinae ludibrium Purgat Creator omnium Spineti nostri vitium.
3. Dum spinarum aculeum	5. Laus Christo Regi gloriae...

Autor dominikański poeta, XIII w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41v; F 218, fol. 76; F 396, fol. 49; F 405, fol. 221v; L 6, fol. 273; O 10, fol. 105; O 18, fol. 103v.

1, 1 felix F 166, O 10.— 2, 1 liberet Br 1500.— 2, 2 Eternum F 405.— 5, 1 Quaesumus auctor... Tu esto (incipit) Br 1500, F 218, L 6, O 10.

65. De sancta Hedwige (1). Ad Laudes

AH 4: 271; RH 1315

1. Laudemus votis intimis Hedwigis, venam copiae, Profusam elemosynis Egenorum inopiae.	4. Infirmos, clausos carcere Visitavit sollicita, Absolvit prece, munere Saepe truncandos capite.
2. Mandatum Dei provide, Quae dum implere studuit, Pro potu aquae frigidae Justi mercedem tenuit.	5. Peregrinos excipiens Curavit lotis pedibus, Jus sepulturae faciens Defunctorum corporibus.
3. Manus levans esurienti, Panem petenti tribuit, Algoris pellens tribuit, Veste nudum operuit.	6. Huius nobis per merita Christus condonans debita, Det in praesenti gratiam Et in futuro gloriam.

Autor nie znany, XV w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44; F 218, fol. 79; F 396, fol. 54; F 404, fol. 157v; F 405, fol. 217; F 409, fol. 157; O 10, fol. 108v.

1, 2 Hedwigem F 405.— 1, 2 Hedwigim Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 409.— 2, 1 Que legem F 404.— 2, 2 clam adimplere Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 409.— 3, 1 Sancta F 404.— 3, 1 Famis Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 409.— 4, 2 visitabat F 404.— 5, 2—4 hoc lasso dedit requiem, Et sepulturam exhibens defunctis requiem F 404.— 6, 1—4 Cuius preclara merita, Nobis implorent veniam, Ut dimittantur debita, Per Jesu Christi gratiam Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 409.— 7, 1 Deo Patri sit... Br 1500, F 409.

Hymn znajduje się w brewiarzu św. Anny w Pradze.

66. Die Dominica (1). Ad Vespera

AH 51: 34; RH 10691

1. Lucis Creator optime, Lucem dierum proferens, Primordiis lucis novae Mundi parans originem. 2. Qui mane iunctum vesperi Diem vocari praecipis, Taetrum chaos illabitur, Audi preces cum fletibus.	3. Ne mens gravata crimine Vitae sit exul munere, Dum nil perenne cogitat Seseque culpis illigat. 4. Caelorum pulset intimum, Vitale tollat praemium: Vitemus omne noxium: Purgemus omne pessimum.

Autor św. Grzegorz?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37v; F 218, fol. 71; F 396, fol. 46; F 404, fol. 131; F 405, fol. 213; F 408, fol. 181; F 409, fol. 152; L 5, fol. 300; L 6, fol. 288v; L 10, fol. 55; L 19, fol. 113v; O 10, fol. 99; O 17, fol. 75v; O 18, fol. 92v; Q 16, fol. 66v.

67. (Dalszy ciąg Pange, lingua, gloriosi lauream certaminis). Ad Laudes (7)

AH 2: 41; 50; 66; RH 14481 (divisio)

1. Lustra sex, qui iam peracta, Tempus implens corporis, Se volente natus ad hoc, Passioni deditus, Agnus in crucis levatur Immolandus stipite. 2. Hic acetum, fel, arundo, Sputa, clavi, lancea Mite corpus perforatur, Sanguis, unda profluit Terra, pontus, astra, mundus, Quo lavantur flumine. 3. Crux fidelis, inter omnes Arbor una nobilis, Nulla silva talem profert	Fronde, flore, germine; Dulce lignum, dulces clavos, Dulce pondus sustinens. 4. Flecte ramos, arbor alta, Tensa laxa viscera Et rigor lentescat ille, Quem dedit nativitas, Ut superni membra Regis Miti tendas stipite. 5. Sola digna tu fuisti Ferre pretium saeculi, Atque portum praeparare Nauta mundo naufragum, Quem sacer cruor perunxit Fusus Agni corpore.

Autor Caellius Sedulius lub Fortunatus.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38; F 218, fol. 72; F 396, fol. 46v; F 410, fol. 173v; L 5, fol. 302; L 19, fol. 115; O 10, fol. 100; O 17, fol. 77; O 18, fol. 95; Q 16, fol. 68.

1, 4 passione F 218.— 1, 5 in cruce Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, L 19.— 2, 2 clavis Br 1500, L 5.— 4, 2 densa Br 1500.— 4, 5 quo L 19.— 5, 2 secli precium F 410.— 6, 1—6 Gloria et honor Deo Usquequaque altissimo: Una Patri, Filioque, inlycto Paraclito; Cui laus est et potestas Per eterna secula. Amen. F 410.

68. De sancto Augustino (2)

AH 52: 117; RH 10968

1. Magne Pater Augustine, Preces nostras suscipe Et per eas Conditori Nos placare satage Atque rege gregem tuum, Summum decus praesulum. 2. Amatorem paupertatis Te collaudant pauperes, Assertorem veritatis Amant veri iudices, Frangis nobis favos mellis De scripturis disserens. 3. Quae obscura prius erant, Nobis plana faciens Tu de verbis Salvatoris	Dulcem panem conficis, Et propinas potum vitae De psalmodum nectare. 4. Tu de vita clericorum Sanctam scribis regulam, Quam qui amant et sequuntur, Viam tenent regiam Atque tuo sancto ductu Redeunt ad patriam. 5. Regi regum salus, vita, Decus et imperium, Trinitati laus et honor Sit per omne saeculum, Qui concives nos ascribat Supernorum civium.

Autor — według AH biskup Possidius von Guelma (†430) względnie Adam z klasztoru św. Wiktora w Paryżu (1110—1177 lub 1192).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43; F 218, fol. 78; F 405, fol. 216; L 6, fol. 276; L 10, fol. 174; O 10, fol. 107v; O 17, fol. 82; O 18, fol. 107v; Q 16, fol. 73v.

1, 4 transferre F 166.— 2, 5 favum Br 1500.— 3, 4 panem dulcem F 405.

Utwór rozpowszechniony w XII i XIII w. przez Augustianów-eremitów, założonych w 1256 r.

69. In Natale unius Martyris (1). Ad Nocturnas

AH 51: 113; RH 11228

1. Martir Dei, qui unicum Patris sequendo Filium, Victis triumphans hostibus, Victor fruens caelestibus. 2. Tui precatus munere Nostrum reatum dilue, Arcens mali contagium Vitae removens taedium.	3. Soluta sunt iam vincula Tui sacrati corporis; Nos solve vinclis saeculi Amore Filij Dei. 4. Praesta, Pater piissime, Patrique compar Unice, Cum Spiritu Paraclito Regnans per omne saeculum.

Autor nie znany, IX w.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46; F 218, fol. 81; F 396, fol. 53; F 404, fol. 138v; F 405, fol. 220; F 408, fol. 183v; F 409, fol. 163v; F 410, fol. 177v; L 5, fol. 306; L 6, fol. 281; L 19, fol. 116v; O 10, fol. 111v; O 17, fol. 85; O 18, fol. 115; Q 16, fol. 76v.

2, 3 arcans F 405.— 3, 3 vinculis Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 409.— 4, 1—4 Deo Patri sit gloria, Eiusque soli Filio, Cum Spiritu Paraclito, In sempiterna secula. Amen. We wszystkich przytaczanych księgach krzyżackich.

70. Die Dominica ad Nocturnas. Aestate (9)

AH 51: 24; RH 12035

1. Nocte surgentes vigilemus omnes, Semper in psalmis meditemur atque Viribus totis Domino canamus Dulciter hymnos.	2. Ut pio regi pariter canentes Cum suis sanctis mereamur aulam Ingredi caeli simul et beatam Ducere vitam.

3. Praestet hoc nobis deitas beata Spiritus cuius roboatur omni
 Patris ac Natī pariterque Sancti Gloria mundo.

Autor nie znany²³.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 45v; F 404, fol. 130; F 405, fol. 212; F 408, fol. 180v; F 409, fol. 151; F 410, fol. 171; L 6, fol. 268; L 19, fol. 112v; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75; O 18, fol. 92; Q 16, fol. 66.

1, 4 hymnum F 410.— 3, 3 reboat F 166, F 409, L 6.— 3, 3 roboat Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, F 404, F 408, F 410, L 19, O 17, O 18, Q 16.— 3, 4 mundi F 404.

Te same mikrowarianty tekstowe występują w rękopisach anglosaskich w Londynie, w kodeksie wiedeńskim i w brewiarzu w Seckau.

71. De sancta Barbara (1)

AH 52: 122; RH 12352

1. Novo decurrens lumine Lascivit sol in virgine, Claro fecundans germine Caelo evulso turbine.	Fulgor excaecans vesperum Collisit Orco cerberum.
2. Terram ditat multo flore, Iam conscendit in decore Virgo thronos cum canore Mortis devicto flumine.	4. Eius laudum praeconia Redundet per insignia Chorus dulcoris iubilo, Propulso mentis nubilo.
3. Sic lampas mundi, Barbara, Felix evadens tartara,	5. Tibi decus Jesu bone, Laborantes, qui coronae Caeli decoras bravio, Mundi currentes stadio.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 408, fol. 181; F 410, fol. 174v.

2, 1 dicat F 408.— 2, 3 thronum F 408.— 3, 1 Hic F 408.— 3, 3 Fulgur F 408.— 3, 4 celebri Br 1500, F 408.

72. Ad horam Tertiam (1)

AH 50: 18; RH 12586

1. Nunc sancte nobis Spiritus, Unum Patri cum Filio, Dignare promptus ingeri, Nostro refusus pectori.	2. Os, lingua, mens, sensus, vigor Confessionem personent, Flammescat igne caritas, Accendat ardor proximos.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 46; F 404, fol. 131; F 405, fol. 213; L 6, fol. 284v; L 19, fol. 113; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75v; Q 16, fol. 66v.

1, 2 unus Patris F 404.— 2, 2 confessione personent Br 1500, F 166, F 218, F 396, L 6, L 19, O 17.— 2, 4 proximus F 404, Q 16.

Zbliżone warianty tekstowe występują w kodeksie trewirskim (X w.) oraz w Psalterzu i Hymnarzu angielskim (IX w.), przechowywanym w Bibliotece Watykańskiej.

73. In festo Visitationis Beatae Mariae Virginis (1). (15) Ad Laudes

AH 48: 403; RH 12793

²³ J. Connelly: *Hymns of the Roman Liturgy...*, s. 2—3: może Alkuin (735—804).
 Por. Cl. Blume: *Unsere liturgischen Lieder. Das Hymnar der altchristlichen Kirche*.
 Regensburg 1932, s. 85.

1. O Christi Mater fulgida, Scatens fons omni gratia, Lux pellens quaeque nubila, Maria sacratissima. 2. Gestansque castimonia Intacta patrem filia, Virgo monarcham inclita, Genitrix pudicissima. 3. Tua prece hanc miseram Pusillamque plebeculam Autor abp Pragi Johann von Jenstein. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42; F 218, fol. 76v; F 396, fol. 49v; F 404, fol. 144v (dodatek); F 405, fol. 214v; O 10, fol. 106; Q 16, fol. 78v (dopis). 1, 3 Lex F 404.— 3, 2 plebiculam F 404.	Subleva per auxilium, Quae iacet nexu criminum. 4. O advocata strenua, Hostem nostrum extermina, Depelle quaeque noxia, Impetra caeli gaudia. 5. Sit gloria Patri Deo Jesu Christoque Filio, Spiritus Paraclito, Trino et Uni Domino.

74. In Praesentatione Beatae Mariae Virginis (1). Ad 1 Vesperas

AH 52: 38; RH 12888

1. O Dei sapientia, Attingens cuncta fortiter, Humani lapsus vitia Sublevasti suaviter. 2. Sumpsisti formam hominis, In qua mortem susciperes, Ex alvo nascens Virginis, Ne consors culpae fieris. 3. Tollens a matre fomitibus Labem, dum alvo clauditur; Hymnus „fratris Rostagni” (Philippi de Mezeriis) † 1405. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44v; F 218, fol. 80; F 396, fol. 52; O 10, fol. 110; O 18, fol. 111. 2, 2 suscipiens F 166.— 2, 4 fieres Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 3, 1 Replens matrem dulcedinis Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396.— 3, 2 dono Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396.— 3, 3 Sic F 166.— 4, 1 indicia Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 4, 2 certatim F 166.— 4, 2 certatim Br 1492, Br 1500, Br 1504.	Fit plena bonis inclitis, Ut stella fulgens oritur. 4. Amoris dans iudicia Certa tam efficaciter, Tota nostra praecordia Ad te traxisti dulciter. 5. Gloria tibi, Domine, Qui natus es de Virgine, Idem manens in numine Patri cum Sancto Flammine.

75. Hymnus Beatae Mariae (1)

AH 50: 72 (7); RH 13057—13058 (divisio)

(6) 1. O gloriosa Domina, Excelsa super sidera, Qui te creavit provide Lactas sacro ubere. (7) 2. Quod Eva tristis abstulit, Tu reddis almo germine,	Intrent sub astra flebiles, Caeli fenestra facta es. (8) 3. Tu regis alti ianua Et porta lucis fulgida; Vitam datam per Virginem, Gentes redemptae, laudite.

Autor nie znany. Jest to dalszy ciąg *Quem terra, pontus, aethera*. Hymn ten przypisuje się Fortunatowi.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41; F 218, fol. 75v; F 396, fol. 49; F 404, fol. 136; F 405, fol. 221v; F 409, fol. 154v; F 410, fol. 175v; L 5, fol. 304v; L 6, fol. 272; L 19, fol. 115v; O 10, fol. 104; O 17, fol. 80; Q 16, fol. 71v.

1, 1 femina L 19.— 1, 4 lactasti Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 404.— 2, 3

sub F 218, F 404.— Jako 4, 1... Maria, Mater gracie (incipit) Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 405, F 410.— Doksologia Gloria tibi Domine, qui natus es F 404.

76. Feria VII ad Vesperas (1)

AH 2: 17; 51: 40; RH 13150

1. O lux, beata Trinitas Et principalis Unitas, Jam sol recedit igneus, Infunde lumen cordibus.	2. Te mane laudum carmine, Te deprecemur vespere, Te nostra supplex gloria Per cuncta laudet saecula.

Autor nie znany. św. Grzegorz Wielki?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 70v; F 396, fol. 45v; F 404, fol. 130; F 405, fol. 211v; F 408, fol. 179v; F 409, fol. 149v; L 6, fol. 268; L 19, fol. 112v; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75; O 18, fol. 92; Q 16, fol. 66.— Doksologia Deo Patri sit gloria, Eiusque soli Filio, Cum Spiritu Paraclito, Et nunc et in perpetuum. Amen — występuje we wszystkich wymienionych księgach.

77. In Praesentatione Beatae Mariae Virginis (1). Ad Laudes

AH 4: 76; RH 14946

1. Omnes fideles plaudite Et Virginis infantiam Devoto corde colite, Mirantes eius gratiam.	Et honore spectabilis, Virtute scandens ardua, Cunctis praestans et humilis.
2. Nam in puella tenera Vernat sensus maturitas, Et panditur per opera Habitans intus deitas.	4. Sic conditoris munere Miris ornata dotibus, Ut digna foret parere Deum castis visceribus.
3. Docta, matura, strenua	5. Gloria tibi Domine,

Autor nie znany, XIV w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45; F 218, fol. 80; F 396, fol. 52; F 404, fol. 153 (dopis); F 405, fol. 218; F 409, fol. 160; O 10, fol. 110; O 18, fol. 111v.

4, 1 Sit F 404.— 4, 2 ornatur F 404.— 4, 3 parare F 404.— 5, 1 Maria, Mater gracie (incipit) F 404.— 5, 2—4 qui natus es de Virgine, idem manens in numine P[at]ri cum Sancto Flamine] F 409.

Podobny zapis hymnu notują m. in. rękopisy: Brewiarz Trzebnicki, XV w. (Codex Pragensis VII C 3) i Brewiarz z Seckau, 1380 r. (Codex Graecensis 1424).

78. Hymnus sancti Johannis Baptistae (9)

AH 2: 54; 50: 96; RH 13311 (divisio)

(9) 1. O nimis felix, meritique celsi, Nesciens labem nivei pudoris, Praepotens martyr heremique cultor, Maxime vatum.	Asperum planans iter et reflexos Dirige calles.
(10) 2. Serta ter denis alios coronat Aucta crementis, duplicata quosdam, Trina centeno cummulata fructu Te sacer ornat.	(12) 4. Ut plus mundi Sator et Redemptor Mentibus pulsa livione puris, Rite dignetur veniens sacratos Ponere gressus.
(11) 3. Nunc potens nostri meritibus opimis Pectoris duros lapides repelle,	(13) 5. Laudibus cives celebrant superni Te, Deus simplex pariterque Trine, Supplices ac nos veniam precamur, Parce redemptis.

Autor Paulus Diaconus (†799). Jest to dalszy ciąg hymnu Ut queant laxis.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41v; F 218, fol. 76; F 396, fol. 49v; L 6, fol. 273v; O 10, fol. 105; O 17, fol. 81; O 18, fol. 104v; Q 16, fol. 72.

2, 1 coronat Br 1492, Br 1504, L 6.— 2, 4 ornat Br 1492, Br 1504, L 6.

Podobne mikrowarianty tekstowe znajdują się w Hymnarzu z Bobbio, XII w. (Codex Vaticanus 5776).

79. In Assumptione Beatae Mariae Virginis (9)

AH 2: 30; 51: 126;

1. O, quam glorifica luce coruscas, Stirpis Davidicae regia proles, Sublimis residens, virgo Maria, Supra caeligenas etheris omnes! 2. Tu cum virgineo, Mater, honore Angelorum Domino pectoris aulam Sacris visceribus casta parasti; Natus hinc Deus est corpore Christus.	3. Quem cunctus venerans orbis adorat, Cui nunc rite genu flectitur omne, A quo nos petimus te veniente Abiectis tenebris gaudia lucis. 4. Hoc largire, Pater luminis omnis, Natum per proprium Flamine Sancto, Qui tecum nitida vivit in athra Regnans ac moderans saecula cuncta.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43; F 218, fol. 78; F 396, fol. 50v; F 404, fol. 135v; F 405, fol. 215v; O 10, fol. 107v; O 17, fol. 82; O 18, fol. 107; Q 16, fol. 73.

2, 1 pudore F 404.— 2, 2 Domina Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 4, 3 in ethera Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 404, F 405.— 4, 3 etherea F 166, F 218, F 396.

Podobne mikrowarianty tekstowe znajdują się w Hymnarzu Anglosaskim, w Hymnarzu Severinianum, X—XI w. (Codex Vaticanus 7172), i w Hymnarzu Severinianum, X—XI w. (Codex Parisiensis 1092).

80. De Armis (Lancea et Clavis). (7)

AH 52: 6; RH 14444

1. Pange, lingua, gloriosae Lanceae praeconium, Per quam nobis copiose Sacrum fluxit lavacrum, Passo Christo dolorose Pro salute gentium. 2. Hasta nitet margaritis Nimis coruscantibus, Mucro gemmis infinitis Sanguine vernantibus; Muniamur armis istis Caelis exclarantibus. 3. Dulcis hasta latus Dei Te replevit sanguine; Dulcis mucro per cor Dei Volvitur in flumine; Sic salvatur omnis rei Tanto Dei munere.	4. Armat hasta viatores, Ne frangantur taedio; Mucro lavat peccatores In ferventi fluvio; Roboratur bellatores, Ne renant in proelio. 5. Imperator, splendor Patris, Cum clavis et lancea Mundum purgat a peccatis Pro sua clementia; Salve, tantae pietatis Infinita gratia. 6. Gloria et honor Deo In paschali gaudio, Laus aeterna sit pro eo, Quod gessit in Filio; Fixa sit in corde meo Crux cum suo Domino. Amen.

Autor Czech, XIV w.

Br 1500; F 218, fol. 82.

3, 1 Dei latus F 218.— roborantur F 218.

Święto Włóczni i Gwoździ ustanowione przez pap. Innocentego VII, na prośbę ces. Karola IV, bullą „Redemptor noster” 13 III 1353 r., było uroczyste obchodzone w całym Cesarstwie Rzymskim Narodu Niemieckiego.

81. De sancta Katherina (7). Ad Nocturnas

RH 14454—14457

1. Pange, lingua, gloriosae Virginis martyrium, Gemmae iubar pretiose Descendat in medium, Ut illustret tenebrosae Mentis domicilium. 2. Imminente passione Virgo hec interserit, Assequatur, Jesu bone, A te, quod petierit, Suo quisquis in agone Memor mei fuerit. 3. In hoc caput amputatur, Fluit lac pro sanguine, Angelorum sublevatur Corpus multitudine,	Et Synai collocatur In supremo culmine. 4. Hoc declarat, hoc explanat Meritum virgineum, Quod ex tumba eius manat Incessanter oleum, Cuius virtus omnis sanat Doloris aculeum. 5. Vim doloris corporalis, Ut sanat hec unccio, Sic liquoris spiritalis Mundet nos infusio, Et eterno temporalis Dolor cedat gaudio. 6. Gloria sit, Jesu bone...

Autor nie znany, XIV w.?

Analecta Hymnica (52: 246) podają znacznie zmieniony tekst tego hymnu. Po-
wyższy tekst jest oparty na F 404.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45; F 218, fol. 80v; F 396, fol. 52v; F 404,
fol. 138; F 405, fol. 219; F 409, fol. 161; L 6, fol. 279v; O 10, fol. 110v; O 17, fol. 84;
O 18, fol. 112v; Q 16, fol. 75v.

2, 4 mei memor F 166, L 6.— 3, 2 fuit Br 1500.— 3, 4 vertice Br 1492, Br 1500,
Br 1504, F 218.— 4, 3 ex eius F 166, L 6.— 5, 2 sanet Br 1500.— 5, 5 ut L 6.

82. In Festivitate Corporis Christi (7)

AH 50: 386 (2); RH 14467

1. Pange, lingua, gloriosi Corporis misterium Sanguisque pretiosi, Quem in mundi pretium Fructus ventris generosi Rex effudit gentium. 2. Nobis natus, nobis datus Ex intacta Virgine Et in mundo conversatus Sparso verbi semine, Sui moras incolatus Miro clausit ordine. 3. In supremae noctis cenae Recumbens cum fratribus, Observata lege plene Cibis illegalibus, Cibum turbe duodenae Se dat suis manibus.	4. Verbum caro panem verum Verbo carnem efficit, Fitque sanguis Christi merum, Et, si sensus deficit, Ad firmandum cor sincerum Sola fides sufficit. 5. Tantum ergo sacramentum Veneremur cernui, Et antiquum documentum Novo cedat ritui, Praestet fides supplementum Sensuum defectui. 6. Genitori Genitoque Laus et iubilatio, Salus, honor, virtus quoque Sit et benedictio, Procedenti ab utroque Compar sit laudatio.

Autor św. Tomasz z Akwinu († 1274).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40; F 218, fol. 74; F 396, fol. 48; F 404.

fol. 133v; F 405, fol. 211; L 6, fol. 269 O 10, fol. 102v; O 17, fol. 79; O 18, fol. 100; Q 16, fol. 70.

3, 1 nocte Br 1492, Br 1500, Br 1504.

83. In honorem S. Crucis (7)

AH 2: 40; 50: 66; RH 14481

1. Pange, lingua, gloriosi Praelium certaminis, Et super crucis tropheo Dic triumphum nobilem, Qualiter Redemptor orbis Immolatus vicerit. 2. De parentis protoplasti Fraude Factor condolens, Quando pomi noxialis Morsu in mortem corruiit, Ipse lignum tunc notavit, Damna ligni ut solveret. 3. Hoc opus nostrae salutis Ordo depoposcerat, Multiformis proditoris	Arte, ut artem falleret, Et medelam ferret inde, Hostis unde laeserat. 4. Quando venit ergo sacri Plenitudo temporis, Missus est ab arce Patris Natus orbis Conditor, Atque ventre virginali Carne factus prodiit. 5. Vagit infans inter arta Positus praesepia, Membra pannis involuta Virgo Mater alligat, Et pedes manusque crura Stricta cingit fascia.

Autor Venantius Fortunatus.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38; F 218, fol. 72; F 396, fol. 46v; F 410, fol. 173; L 5, fol. 301v; L 19, fol. 114v; O 10, fol. 100; O 17, fol. 76v; O 18, fol. 94v; Q 16, fol. 67v.

1, 3 tropheum Br 1500, F 410.— 2, 4 et L 5.— 3, 4 artem F 396, F 410.— 4, 6 caro F 396, F 410.— 5, 5 manus pedesque L 5.— 5, 6 ligat L 19.— Doksologia: Gloria et honor Deo, Usquequo altissimo, Una Patri Filioque, Inclito Paraclito, Cui laus est et potestas, Per eterna secula. F 410.

Podobne mikrowarianty tekstowe występują w Pontyfikale z Poitiers, VIII w. (Codex Parisien. Arsen. 227).

84. De sancta Maria Magdalena (7)

AH 50: 363; RH 14497

1. Pange lingua Magdalенаe Lacrimas et gaudium, Sonent voces laude plenae De concentu cordium, Ut concordet Philomenae Turturis suspirium. 2. Jesum quaerens convivarum Turbas non erubuit, Pedes unxit, lacrimarum Fluvio quos abluit, Crine tersit et culparum Lavaerum promeruit. 3. Suum lavit mundatorem, Rivo fons immaduit, Pium fudit fons liquorem Et in ipsum refluit,	Caelum terrae dedit rorem, Terra caelum compluit. 4. In praedulci mixtione Nardum ferens pisticum, In unguenti fusione Typum gessit misticum, Ut sanetur unctione, Unxit aegra medicum. 5. Pie Christus hanc respexit Speciali gratia, Quia multum hunc dilexit, Dimittuntur omnia, Christi quando resurrexit, Facta est pernuntiatio. 6. Gloria et honor Deo, Qui paschalis hostia,

Agnus morte pugna leo,
Victor die tertia

Resurrexit cum tropaeo
Mortis ferens spolia.

Autor Philippus de Grevia, kanclerz paryski († 1236).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 42v; F 218, fol. 77; F 396, fol. 50; F 404, fol. 135; F 405, fol. 215; O 10, fol. 106v; O 17, fol. 81v; O 18, fol. 105v; Q 16, fol. 73.

1, 4 ex Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 404.— 3, 2 in maduit F 218, F 404.— 3, 5 terra Br 1500, F 404.— 3, 6 celum terram F 404.— 5, 2 spiritali Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 404.— 5, 5 Christus F 404.— 6, 2 paschali F 404.

Najbardziej zbliżony tekst tego hymnu do zabytków krzyżackich występuje w rękopisach Uppsali, XV w. (C 477), Novary, 1478 r. (Cod. Capit. XLI 129), Rossano, XIV w. (IX 43), Cambridge, XV w. (Cod. Kilmacduagh 187), Brewiarz Emmeriański, V w. w Bibl. Monachijskiej (Cm. 14757), kodeks 1462 r. w Darmstadt (521).

85. De Armis Domini. Ad Nocturnas

AH 52: 8; RH 14444

1. Paschali iubilo
Iuncta sint gaudia,
Et cum praeconio
Nova sollemnia;
In hoc tripudio
Sint in memoria
Crux, clavi et lancea.

2. Crux apud inferos
Spoliat tartharum,
Crux apud superos
Sanctis dat praemium,
Et super angelos
Transmittis Dominum;
Gaudent regna caelestia.

3. Clavus, dum figitur
In Dei manibus,
Et dum confoditur
In sacris pedibus,

Corpus sic frangitur,
Quod pro hominibus
Magna funduntur flumina.

4. Lancea saeviens
In Dei corpore,
Et inde proferens
Aquam cum sanguine,
Mundum sanctificat
Tam sancto flumine;
Omnes ad aquas currite.

5. Te summa Deitas,
Virgo magnificat,
Caelum cum angelis
Laudibus intonat,
Miranda Genitrix
Pro his (te) glorificat
In sempiterna saecula.

Autor Czech. Święto o Narzędziach Męki ustanowił pap. Innocenty VI 13 II 1353 r. na prośbę ces. Karola IV, króla czeskiego.

F 218, fol. 82v.

2, 2 tarthara.— 2, 4 premia.— 2, 6 Transivit tibi.— 3, 1 Clavi.— 3, 1 figeret.— 5, 1 sanctificat.— 5, 3 (te) w nawiasie.

Poza tym rękopisem (F 218) hymn ten występuje w kodeksach praskich: XIV w. (Cod. Pragen. XIII E 15 b), XIV w. (Cod. Capit. Posonien. 32), XIV w. (Cod. Alto-vaden. XXIV), XIV w. (Cod. Mus. Bohem. XIII F, 14, add. XIV/XV w.), XIV/XV w. (Cod. Pragen. VI F 12 a).

86. De sancta Anna (1). Ad Nocturnum

AH 4. 128; RH 15250

1. Praeclari patris Abrahamae
Celso exorta semine,
In quo es et benedicta
A Deo, Anna inclyta.

2. Quae ut gemma pretiosa,

Promicasti gloriosa,
Ex Aaron stirpe sacra
Christi matrem paritura.

3. In te insignis pietas,
In te mira benignitas,

- In te felix fecunditas,
In te refulget sanctitas.
4. Funde preces ad Filium
Tuae prolis, Jesum pium,
Ut nos post hoc exsilium

- Vehat ad coeli solium.
5. Praesta laudanda Trinitas,
Et adoranda Unitas
Ut transferamur candidi
Ad coenam Agni providi.

Autor nie znany, XIV w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43; F 218, fol. 77v; F 396, fol. 50v; F 404, fol. 135v; F 405, fol. 215v; L 6, fol. 275v; O 10, fol. 107; O 18, fol. 106v.

Tekst z najbliższą wersją występuje w *Brewiarzu św. Floriana*, XIV w., XI 468, w *Brewiarzach praskich* z r. 1353 (Cod. Prag. VII G 23) i z XIV w. (Prag. VII A 12).

87. De sancta Katharina (7). Ad Laudes

AH 52: 247; RH 15310

1. Praesens dies expendatur
In eius praeconium,
Cuius virtus dilatatur
In ore laudantium,
Si gestorum teneatur
Finis et initium.
2. Verbo vitae solidatus
Prosiliit Porphyrius,
Cum ducentis decollatus
Migrat palmae socius.
Katherinae cruciatus
Maturat Maxentius.
3. Imminente passione
Virgo haec interserit;
„Assequatur, Jesu bone,
Quod a te petierit,
Suo quisquis in agone
Mei memor fuerit”.

4. In hoc caput amputatur,
Fluit lac cum sanguine;
Angelorum sublevatur
Corpus multitudine,
Et Sinai collocatur
In supremo culmine.
5. Hoc declarat, hoc explanat
Meritum virgineum,
Quod ex eius tumba manat
Incessantur oleum,
Cuius virtus omnis sanat
Doloris aculeum.
6. Vim doloris corporalis
Ut haec sanat unctio,
Sic liquoris spiritalis
Mundet nos infusio,
Ut aeterno temporalis
Dolor cedat gaudio.

Autor nie znany, XIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 45v; F 218, fol. 80v; F 396, fol. 52v; F 404, fol. 138; F 405, fol. 219; F 409, fol. 161v; L 6, fol. 280; O 17, fol. 84; O 18, fol. 113; Q 16, fol. 75v.

1, 2 preconia F 405.— Wszystkie kodeksy krzyżackie zanotowały 2 zwrotki, tylko L 6 ma część 3-ciej.— Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 404, F 409 podają początek doksologii *Gloria sit, Jesu bone*.

88. Hymnus Beatae Mariae (1). Ad Nocturnum

AH 2: 27; 50: 72 (7); RH 16347

1. Quem terra, pontus, aethera
Colunt, adorant, praedicant,
Trinam regentem machinam
Clastrum Mariae baiulat.
2. Cui luna, sol et omnia
Deserviunt per tempora,
Perfusa caeli gratia,
Gestant puellae viscera.

3. Beata mater munere,
Cuius supernus artifex
Mundum pugillo continens
Ventris sub arca clausus est.
4. Benedicta caeli nuntio,
Fecunda Sancto Spiritu,
Desideratus gentibus
Cuius per alvum fusus est.

Autor nie znany. Powszechnie przypisuje się Fortunatowi. Tylko Leo zaprzecza.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41; F 218, fol. 75v; F 396, fol. 49; F 404, fol. 136; F 405, fol. 221v; F 409, fol. 154; F 410, fol. 175v; L 5, fol. 304; L 6, fol. 271; L 19, fol. 115; O 10, fol. 104; O 17, fol. 80; Q 16, fol. 71v.

2, 3 gracie F 410.— Przed doksologią Maria mater gracie F 410 — Doksologia Gloria tibi Domine, Qui natus es de Virgine, Cum Patre et Sancto Spiritu, In sempiterna secula. Amen. F 404.— Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218 podają początek doksologii.

89. In Purificatione Beatae Mariae Virginis (9)

AH 2: 88; 50: 155; RH 16381

1. Quod chorus vatum venerandus olim Spiritu Sancto cecinit repletus, In Dei factum Genitrice constat Esse Maria. 2. Haec Deum caeli Dominumque terrae Virgo concepit peperitque Virgo, Atque post partum meruit manere Inviolata. 3. Quem senex iustus Simeon in ulnis In domo sumpsit Domini gavisus,	Ob quod obtatum proprio videret Lumine Christum. 4. Tu libens votis, petimus, precantes Regis aeterni Genitrix faveto, Clara que celsi residens Olympi Regna petisti. 5. Sit Deo nostro decus et potestas, Sit salus perpes, sit honor perennis, Qui poli summa residet in arce Trinus et Unus.

Autor Rabanus Maurus?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40v; F 218, fol. 75; F 396, fol. 48v; F 410, fol. 175; L 5, fol. 303v; O 10, fol. 103v; O 17, fol. 79v; O 18, fol. 101v; Q 16, fol. 71.

3, 3 hoc Br 1500, F 410.— 3, 3 videre Br 1492, Br 1504, F 410.— 4, 1 precantum F 410.— 4, 3 residens F 420.— 4, 4 Regnum F 410.

Warianty tekstowe następujących przekazów pokrywają się z krzyżackimi: Troparium Mogunckie, X w. (Kod. Lond. Add. 19788), Hymnarium z Moissac, X w. (Kod. Rossian. VIII 144), Breviarium z Cassino, XI w. (Kod. Wiedeński 1106), Breviarium z Rouen, XIII w. (Kod. Wenecki, Cicogna 220 (51)), Breviarium z XI/XII w. (Bibl. Monachijska Clm. 9633).

90. Ad horam Sextam (1)

AH 50: 19; RH 1706

1. Rector potens, verax Deus, Qui temperas rerum vices, Splendore mane instruis Et ignibus meridiem. Autor św. Ambroży? Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 46; F 404, fol. 131; F 405, fol. 213; L 6, fol. 284v; L 19, fol. 113; O 10, fol. 98v; O 17, fol. 75v (brak początku); Q 16, fol. 66v.— Początek doksologii Presta, Pater piissime F 404.	2. Exstingue flammam litium, Aufer calorem noxium, Confer salutem corporum Veramque pacem cordium.

91. Ad horam Nonam (1)

AH 50: 20; RH 17328

1. Rerum Deus, tenax vigor, Immotus in te permanens, Lucis diurnae tempora Successibus determinans. Autor św. Ambroży? Br 1492; Br 1500; 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 71; F 396, fol. 46; F 404, fol.	2. Largire clarum vespere, Quo vita nusquam decedat, Sed praemium mortis sacrae Perennis instet gloria.

131; F 405, fol. 213; L 6, fol. 284v; L 19, fol. 113; O 10, fol. 99; O 17, fol. 75v; Q 16, fol. 66v.— Początek doksologii Presta, Pater piissime F 404.

92. In Passione Domini (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51: 72; RH 17408

1. Rex Christe factor omnium, Redemptor et credentium, Placare votis supplicum Te laudibus colentium. 2. Cuius benigna gratia Crucis per alma vulnera Virtute solvit ardua Primi parentis vincula. 3. Qui es Creator siderum, Tegmen subisti carneum, Dignatus hanc vilissimam Pati doloris fornaculam.	4. Ligatus es, ut solveres Mundi ruentis complices Per probra tergens crimina, Quae mundus auxit plurima. 5. Cruci, Redemptor, figeris, Terram sed omnem concutis, Tradis potentem spiritum, Nigrescit atque saeculum. 6. Mox in paternae gloriae Victor resplendens culmine, Cum Spiritus munimine, Defende nos, Rex optime.

Autor św. Grzegorz Wielki?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38v; F 218, fol. 72v; F 396, fol. 46v; F 410, fol. 174; L 5, fol. 302v; L 19, fol. 115; O 10, fol. 100v; O 17, fol. 77; O 18, fol. 95v; Q 16, fol. 68.

Według rękopiśmiennych i drukowanych źródeł XIV i XVII w. hymn ten występuje prawie wyłącznie na terenach niemieckich.

93. „In Natale Sanctorum sive Martyrum” (1). Ad Laudes

AH 2: 96; 51: 112; RH 17453

1. Rex gloriose martyrurum, Corona confitentium, Qui respuentes terrea Perducis ad caelestia. 2. Aurem benignam protinus Adpone nostris vocibus, Tropaea, sacra pangimus, Ignosce, quod deliquimus.	3. Tu vincis in martyribus, Parcendo confessoribus, Tu vince nostra crimina Donando indulgentiam. 4. Praesta, Pater piissime, Patrique compar Unice, Cum Spiritu Paraclito, Regnans per omne saeculum.

Autor nie znany, VI w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46; F 218, fol. 81v; F 396, fol. 53; F 404, fol. 139; F 405, fol. 220; O 10, fol. 112; O 17, fol. 85; O 18, fol. 116; Q 77; L 5, fol. 307; L 6, fol. 282; L 19, fol. 117.

1, 3 terrena Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 404.

94. De Praesentatione Beatae Mariae Virginis (1)

AH 4: 139; RH 17662

1. Sacrae parentes Virginis, Steriles naturaliter, Hanc dono summi numinis Susceperunt fideliter. 2. Votum solventes filiam Ad templum trinam deferunt, Deo placentem hostiam, Ibi mansuram deserunt.	3. Infantiae tam tenerae Crevit virtus et gratia, In omni complens opere Creatoris obsequia. 4. Regitur sancti Spiritus Domestica dictamine, Omnis virtutis penitus Decus splendet in Virgine.

5. Gloria tibi Domine, Cum Patre et Sancto Spiritu
 Qui natus es de Virgine, In sempiterna saecula.
 Autor nie znany, XV w.
 Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44v; F 218, fol. 80; F 396, fol. 52; F 404,
 fol. 150 (dopis); F 405, fol. 218; F 409, fol. 159v; O 10, fol. 110; O 18, fol. 110.
 2, 1 Voto Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 409.

Najbardziej zbliżone warianty tekstu tego hymnu są zanotowane w rękopiśmiennych brewiarzach z Trzebnicy, XV w. (Kod. Praski VII C 3) i z Salzburga, XV w. (Kod. Bibl. Publ. Salz. V 1 J 201).

95. In Festivitate Corporis Christi (10)

AH 50: 387; RH 17713

1. Sacris sollemnibus juncta sint gaudia, Et ex praecordibus sonent praeconia, Recedant vetera, nova sint omnia, Corda, voces et opera. 2. Noctis recollitur coena novissima, Qua Christus creditur agnus et azima Dedit fratribus iuxta legitima Priscis indulta patribus. 3. Post agnum typicum expletis epulis Corpus dominicum datum discipulis Sic totum omnibus, quod totum singulis Eius fatemur manibus. 4. Dedit fragilibus corporis ferculum, Dedit et tristibus sanguinis poculum, Autorstvo przypisuje się św. Tomaszowi z Akwinu. Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40; F 218, fol. 74v; F 396, fol. 48v; F 404, fol. 134; F 405, fol. 212; L 6, fol. 270; O 10, fol. 103; O 17, fol. 79v; O 18, fol. 117v; Q 16, fol. 78. 7, 2 visites Br 1492, Br 1500, Br 1504.— 7, 2 visitas F 166.	Dicens accipite, quod trado, vasculum, Omnes ex eo bibite. 5. Sic sacrificium istud instituit, Culus officium committi voluit Solis presbyteris, quibus sic congruit, Ut sumant et dent ceteris. 6. Panis angelicus fit panis hominum, Dat panis caelicus figuris terminum; O res mirabilis! Manducat Dominum Servus, pauper et humilis. 7. Te, Trina Deitas unaque, poscimus, Sic tu nos visita, sicut te colimus, Per tuas semitas duc nos, quo tendimus, Ad lucem, quam inhabitas.

96. De sancta Cruce (3)

AH 05: 223 (1); RH 17872

1. Salve, Crux Sancta, salve, mundi gloria, Vera spes nostra, vera ferens gaudia, Signum salutis, salus in periculis, Vitale lignum, vitam portans omnium. 2. Te adorandam, te Crucem vivificam In te redempti, dulce decus saeculi, Semper laudamus, semper tibi canimus, Per lignum servi, per te lignum liberi. 3. Originale crimen necans in Cruce, Nos a privatis, Christe, munda maculis, Autor Heribertus a Rothenburg, episcopus Eistadiensis († 1042). Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41; F 218, fol. 78v; F 396, fol. 51; F 404, fol. 134; F 405, fol. 213v; F 409, fol. 154v (początek); L 6, fol. 272; O 10, fol. 104; O 17, fol. 80v; O 18, fol. 102v; Q 16, fol. 71v.	Humanitatem miseratus fragilem Per Crucem Sanctam lapsis dona veniam. 4. Protege, salva, benedic, sanctifica Populum cunctum Crucis per signaculum, Morbos averte corporis et animae, Hoc contra signum nullum stet periculum. 5. Laus Deo Patri sit in Cruce Filii, Laus coequalis sit Sancto Spiritui, Civibus summis gaudium sit angelis, Honor in mundo sit Crucis Inventio.

1, 2 mea F 404.— 5, 1—4 Sit Deo Patri, laus in Crucem Filii Sit coequalis, laus semper Spiritui Tribus summis, gaudium sit angelis honor In mundo, sit Crucis Inventio (vel Exaltatio. Amen). F 404, F 405.— Tę formę doskolegii zanotowano w rękopisach zagranicznych: Hymn. Veronense, XII w. Cod. Capit. Veronen. 109; Hymn. S. Sophiae Benevent, XII w. Cod. Neapolitan. VI E 43; Brev. S. Petri Salisburgen., XII w. Cod. Petrin. a V 24; Brev. Secoviense Monial. XII/XIII w. Cod. Graecen. 1237; Psalt. et hymn. Mosacense, XIII w. Cod. Archiep. Utinen. 8° 20.

- (10) 5. Ostensa sibi vulnera
In Christi carne fulgida
Resurrexisse Dominum
Voce fatentur publica.
- (11) 6. Rex Christe clementissime,
Tu corda nostra posside,
Ut tibi laudes debitas
Reddamus omni tempore.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39; F 218, fol. 73; F 396, fol. 47; F 404, fol. 132; F 405, fol. 209v; L 6, fol. 265v; O 10, fol. 101 O 17, fol. 78; O 18, fol. 97; Q 16, fol. 69.

2, 4 osculantur Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404.— 7, 1 Quesumus auctor omnium (incipit) Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, L 6.— 8, 1 Gloria tibi Domine (incipit) występuje w wymienionych rękopisach.

100. De sancta Cruce (1)

AH 51: 80; RH 18986

1. Signum Crucis mirabile Olim per orbem praenitet, In qua pependit innocens Christus, Redemptor omnium.	Horis, momentis omnibus Munire nos non abnuas.
2. Haec arbor est sublimior Cedrus, habet quas Libanus, Quae poma nescit noxia, Sed ferre vitae praemia.	4. Ut ore tibi consono Et corde devotissimo Possimus omni tempore Laudes referre debitas.
3. Tu, Christe, Rex piissime, Huius Crucis signaculo	5. Praesta Pater piissime, Patrique compar Unice, Cum Spiritu Paraclito, Regnans per omne saeculum.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41; F 218, fol. 78v; F 396, fol. 51; F 404, fol. 134; F 405, fol. 213v; L 6, fol. 272v; O 10, fol. 104v; O 17, fol. 80v; O 18, fol. 102v; Q 16, fol. 71v.

1, 2 renitens Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396.— 2, 4 in te F 404.— 4, 1 Et F 166.— 5, 1 Deo Patri sit gloria Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 404, F 405.— 5, 1—4 Te summa Deus Trinitas, Collaudat omnis Spiritus, Quos per Crucis misterium Salvas rege per secula L 6.

Wariant Tu, Rex Christe, występuje w rękopiśmiennym brewiarzu Praskim, XIV w. (Cod. Prag. XIV E 13).

101. In Quadragesima (1). Ad Matutinas Laudes

AH 2: 35; 51: 60; RH 19679

1. Summe largitor premii, Spes qui es unica mundi, Preces intende servorum Ad te devote clamantium.	Te corde rogare mundo Fac nos, precamur Domine.
2. Nostra te conscientia Grave offendisse monstrat, Quam emundes supplicamus, Ab omnibus piaculis.	4. Ergo acceptare nostrum, Qui sacraisti ieiunium, Quo mystice paschalia Capiamus sacramenta.
3. Si renuis quis tribuet Indulge, quia potens es;	5. Summa nobis haec conferat In Deitate Trinitas, In qua gloriatur Unus Per cuncta saecula Deus.

Autor nie znany, św. Grzegorz W.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37v; F 218, fol. 71v; F 396, fol. 46v; F 410,

97. In Inventione sancti Stephani (7)

AH 52: 342; RH 18461

1. Sancte Dei preciose
Protomartyr Stephane,
Qui virtute caritatis
Circumfultus undique
Dominum pro inimico
Exorasti populo.

(7) 2. Funde preces pro devoto
Tibi nunc collegio,
Ut tuo propitiatus

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40v; F 218, fol. 75; F 396, fol. 48v; L 5, fol. 303; L 6, fol. 271; O 10, fol. 103v; O 17, fol. 79v; O 18, fol. 101; Q 16, fol. 71.

2, 3 propiciatio F 166.— 2, 6 iungat celi L 6.— 3, 2—6 Usquequo Altissimo Una Patri, Filioque, Inclito Paraclito, Cui laus est et potestas Per eterna secula.

Ten sam tekst umieszczony jest w Diurnale Bryzgowijskim, XIV w. (Cod. Fri-burgen. Brig. 241 (56b).

Interventu Dominus
Nos purgatos a peccatis
Caeli iungat civibus.

(8) 3. Gloria et honor Deo,
Qui te flore roseo
Coronavit et locavit
In throno sidereo,
Salvat reos salvans eos
A mortis aculeo.

98. In festis Plurimorum Martyrum (10)

AH 2: 97; 50: 153 (22); RH 18607

1. Sanctorum meritis inclita gaudia
Pangamus, socii, gestaque fortia,
Nam gliscit animus promere cantibus
Victorum genus optimum.

2. Hi sunt, quos retinens mundus inhorruit,
Ipsum nam sterili flore per aridum
Sprevere penitus teque saeculi sunt,
Rex Christe bone, caelitus.

3. Hi pro te furias atque ferocia
Calcarunt hominum saevaque verbera,
Cessit his lacerans fortiter ungula
Nec carpsit penetralia.

Autor nie znany.

(Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46; F 218, fol. 81; F 396, fol. 53; F 404, fol. 139; F 405, fol. 220; F 408, fol. 183v; F 409, fol. 163v; F 410, fol. 177v; L 5, fol. 306v; L 6, fol. 281v; L 19, fol. 116v; O 10, fol. 111v; O 17, fol. 85; O 18, fol. 115v; Q 16, fol. 77.

5, 1 posit F 404.— 5, 4 fulgida F 405, F 408, F 409, F 410.— 6, 1 una L 5, L 6, L 19.— 6, 1 summa F 404.— 6, 4 pie Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 405, F 410.

Podobny wariant tekstowy Te, summa Deitas unaque zawiera kodeks z Kil-macduagh 170.

4. Caeduntur gladiis, more bidentium
Non marmur resonat, non quaerimonia,
Sed corde tacto mens bene conscia
Conservat patientiam.

5. Quae vox, quae posit lingua retexere,
Quae tu martiribus munera praeparas?
Rubri nam fluido sanguine laureis
Ditantur bene fulgidis.

6. Te, Trina Deitas unaque, poscimus,
Ut culpas abluas, noxia subtrahas,
Des pacem famulis, nos quoque gloriam
Per cuncta tibi saecula.

99. In Resurrectione Domini (1). Ad Matutinas Laudes

AH 51: 84; RH 18831, divisio 1644

(6) 1. Sermone blando angelus
Praedixit mulieribus:
„In Galilaea Dominus
Videndus est quantocius”.

(7) 2. Illae dum pergunt concite
Apostolis hoc dicere,
Videntes eum vivere,
Osculant pedes Domini.

(8) 3. Quo agnito discipuli
In Galilaeam propere
Pergunt videre faciem
Desideratam Domini.

(9) 4. Claro paschali gaudio
Sol mundo nitet radio,
Cum Christum iam apostoli
Visu cernunt corporeo.

fol. 172; L 5, fol. 300; L 19, fol. 114; O 10, fol. 99v; O 17, fol. 76; O 18, fol. 93v; Q 16, fol. 67.

1, 1 Summi Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 410, L 19.— 1, 1 Summum L 5.— 3, 2 quare F 218.

102. De sancta Elisabeth (2)

AH 52: 181; RH 19999

(7) 1. Tandem viro destituta Munda mundum exiit, Christum mente iam induta Saccum carni consuit, Et in tempore haec statuta Ut lampas emicuit. (8) 2. Veras censu pauperitatis Redimens divitias, De thesauro pietatis Fudit auri copias, Et multorum egestatis Supplevit inopias.	(9) 3. Fecit opus fuso cibi Quaerens alimoniam, Et vilescens ipsa sibi Sprevit ignominiam, Sciens soli, Christe, tibi Recte dari gloriam. (10) 4. Gloria sit, Jesu bone, Tibi nunc et iugiter, Qui certantes in agone Adiuvā fideliter, Et mercedem des coronae Vincenti viriliter.

Autor nie znany. Jest to dalszy ciąg hymnu Hymnum Deo vox iucunda.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 44v; F 218, fol. 80; F 396, fol. 52; F 404, fol. 137v; F 405, fol. 218; F 409, fol. 159 L 6, fol. 279; O 10, fol. 110; O 18, fol. 110v; Q 16, fol. 75.

1, 2 exivit Br 1500.— 1, 4 saccu F 218.— 2, 1 census F 405.— 3, 2 alimonia F 405.— 3, 4 dare F 404.

Te same warianty tekstowe występują w brewiarzu Kapituły Krakowskiej 10.

103. Ad Completorium (1)

AH 51: 44; RH 20138

1. Te lucis ante terminum, Rerum Creator poscimus, Ut solita clementia Sis praesul ad custodiam. 2. Procul recedant somnia Et noctium phantasmata,	Hostemque nostrum conprime, Ne polluantur corpora. 3. Praesta Pater omnipotens, Per Jesum Christum Dominum, Qui tecum in perpetuum Regnat cum Sancto Spiritu.

Autor nie znany, VIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 37; F 218, fol. 70v; F 396, fol. 45v; F 404, fol. 130; F 405, fol. 212; F 408, fol. 180; F 409, fol. 150; F 410, fol. 170v; L 6, fol. 285; L 19, fol. 112v; O 17, fol. 75; Q 16, fol. 86.

1, 4 custodia Br 1492, Br 1504, F 404.— 1, 4 et custodia F 166, F 218, F 396.

104. Hymnus de Michaelē Archangelo (2)

AH 50: 156 (25); RH 41253

1. Tibi, Christe, splendor Patris, Vita, virtus cordium, In conspectu angelorum Votis, voce psallimus, Alternantes concrepando Melos damus vocibus. 2: Collaudamus venerantes	Omnes caeli milites, Sed praecipue primatem Caelestis exercitus, Michaelē in virtute Conterentem zabulum. 3. Quo custode procul pelle, Rex Christe piissime,

Omne nephas inimici, Mundo corde et corpore Paradiso redde tuo Nos sola clementia.	Personemus vocibus, Gloriam Christo canamus, Gloriam Paraclito, Qui Deus Trinus et Unus Exstat ante saecula.
4. *Gloriam Patri melodis*

Autor Magnentius Rabanus Maurus?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 43v; F 218, fol. 78v; F 396, fol. 51v; F 404, fol. 136v; F 405, fol. 216v; F 409, fol. 155 (dalszy ciąg); L 6, fol. 277; O 10, fol. 108; O 17, fol. 82v; O 18, fol. 108v; Q 16, fol. 74.

2, 1 *Collaudemus* Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396.— 4, 5 *qui trinus et unus* F 218, F 396, F 404.

Analogiczne warianty słowne znajdują się w zapisie tego hymnu w Hymnarzu z Moissac, X w. (Cod. Rossian. VIII 144) i Werony, XI w. (Cod. Capit. Veron. 109 (102)). Pap. Urban VIII bardzo krytycznie ocenił ten utwór.

105. De sancta Barbara (1)

AH 4: 174; RH 20726

1. Tua prece nos insigni, Nunc rosa, veris primula, Dira dulcis et maligni, Ne nos attentent iacula.	3. Ne dicatur nobis „ite”, Martyr virgoque proroga. Sed ad verbum „huc venite” Regna patris tu eroga.
2. Cum sis mitis ut agnella, Throno regis nos insella, Jesu, corona virginum, Qui lux es vera luminum.	4. Tibi decus, Jesu bone, Laborantes, qui coronae Coeli coronas brevio, Mundi currentes stadio.

Autor nie znany.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 408, fol. 181v.

1, 2 *Fulgens vernalis primula*.— 2, 2 *installa*.— 3, 3 *hoc*.— 2, 4 *Qui es lux*.— 3, 4 *Regna* Br 1492, Br 1500, Br 1504.

106. In Ascensione Domini (1). Ad Nocturnas

AH 51: 88; RH 20630 (divisio)

(5) 1. Tu, Christe, nostrum gaudium, Manens Olympo praeditum, Mundi regis qui fabricam, Mundana vicens gaudia.	(7) 3. Ut cum repente coeperis Clarere nube iudicis, Paenas repellas debitas, Reddas coronas perditas.
(6) 2. Hinc te precantes quaesumus, Ignosce cuplis omnibus, Et corda sursum sublewa Ad te superna gratia.	(8) 4. Gloria tibi Domine, Qui scandis super sidera, Cum Patre et Sancto Spiritu In sempiterna saecula.

Autor nie znany. Jest to dalszy ciąg hymnu Aeterne Rex, altissime.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39; F 218, fol. 73v; F 396, fol. 47; F 404, fol. 132v; F 405, fol. 210; L 6, fol. 266v; O 10, fol. 101v; O 17, fol. 78v; O 18, fol. 98; Q 16, fol. 69v.

1, 3 *fabrica* F 404.— 3, 1 *rubente* Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, L 6, O 10, O 18, Q 16.

107. In Dedicatione ecclesiae (2)

AH 2: 93; 51: 102; RH 20918

1. Urbs beata Hierusalem,
dicta pacis visio,
Quae construitur in caelis
vivis ex lapidibus,
Et angelis coronata
ut sponsata comite.
2. Nova veniens e coelo
nuptiali thalamo,
Praeparata ut sponsata
copulatur Domino,
Portae et murique eius
ex auro purissimo.
3. Portae nitent margaritis
aditis patentibus,
Et virtute meritorum
illuc introducitur,
Omnis, qui pro Christi nomen
hic in mundo premitur.
4. Tursionibus, praessuris
expoliti lapides,
Sisque autantur locis
per manum artificis,
Disponuntur per mansuris
sacris aedificiis.

Autor nie znany, VII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40v; F 218, fol. 75; F 396, fol. 48v; F 405, fol. 221; F 409, fol. 152v; L 6, fol. 270v; O 10, fol. 103; O 17, fol. 79v; O 18, fol. 117v; Q 16, fol. 78.

2, 1 de L 6.— 2, 4 copulata Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 409.— 2, 5 platee F 405.— 4, 1 Tursionibus F 218, F 409.— 4, 3 suis coaptantur Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 409, L 6.— 4, 4 manus Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218.— 4, 5 per mansuri F 405.— 5, 1—6 Gloria et honor Deo, Usquequo Altissimo, Una Patri Filioque, Inclyto Paraclito, Cui ius est et potestas Per infinita secula. Amen. F 405, Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, L 6.— 5, 6 eterna F 166, F 218, L 6.

108. Hymnus sancti Johannis Baptistae (9)

AH 2: 52; 50: 96 (2); RH 21039

1. Ut queant laxis resonare fibris
Mira gestorum famuli tuorum,
Solve polluti labii reatum,
Sancte Johannes.
2. Nuntius celso veniens Olympo
Te patri magnum fore nasciturum,
Nomen et vitae seriem gerendae
Ordine promit.
3. Ille promissi dubius superni
Peridit promptae modulus loquelae,
Auctor Paulus Diaconus (720—799).
4. Sed reformasti genitus preemptae
Organa vocis
4. Ventris obstruso positus cubili
Senserat regem thalamo manentem;
Hinc parens nati meritis uterque
Abdita pandit.
5. Laudibus cives celebrant superni
Te Deus simplex pariterque Trine,
Supplices et nos veniam precamur
Parce redemptis.

Autor Paulus Diaconus (720—799).

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 41v; F 218, fol. 76; F 396, fol. 49v; F 404, fol. 134v; F 405, fol. 219v; L 6, fol. 273; O 10, fol. 105; O 17, fol. 80v; O 18, fol. 103v; Q 16, fol. 72.

109. Hymnus in Pentecosten (1)

AH 2: 132; 50: 144 (13); RH 21204

1. Veni Creator, Spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia,
Quae tu creasti pectora.
2. Qui Paracletus diceris,
Donum Dei altissimi,
Fons vivus, ignis, caritas
Et spiritalis unctio.
3. Tu septiformis munere,
Dextrae Dei tu digitus,
Tu rite promisso Patris
Sermone ditans guttura.
4. Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus,
Infirma nostri corporis
Virtute firmans perpeti.

5. Hostem repellas longius Pacemque dones protinus, Ductore sic te praevio Vitemus omne noxiun. 6. Per te sciamus, da, Patrem Noscamus atque Filium, Auctor nre znany. Nie wykluczone, że jest nim Rabanus Maurus (776—856).	Te utriusque Spiritum Credamus omni tempore. 7. Praesta, Pater piissime, Patrique compar Unice, Cum Spiritu Paraclito Regnans per omne saeculum.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 39v; F 218, fol. 74v; F 396, fol. 48; F 404, fol. 133; F 405, fol. 210v; L 6, fol. 267v O 10, fol. 102; O 17, fol. 79; O 18, fol. 99; Q 16, fol. 70.

2, 2 altissimum F 218, F 404.— 2, 2 altissime O 10, Q 16.— 3, 2 Dextere F 404.— 4, 4 perpeti F 166.— 4, 4 perpetim Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, F 404, F 405, L 6, O 10, O 17, O 18, Q 16.— 5, 2 donans Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, O 10, O 18, Q 16.— (6, 1—4 dodatkowa) Da gaudiorum premia, Da graciaram munera, Dissolve litis vincula, Astringe pacis federe Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 218, F 396, O 10, O 18.— 7, 1—4 Sit laus Patri cum Filio, Sanctoque simul Paraclito, Nobisque mittat Filius Carisma Sancti Spiritus F 404, L 6.

110. In Nocte Natalis Domini (1)

AH 2: 21; 50: 8; RH 21234

(2) 1. Veni Redemptor gentium, Ostende partum Virginis; Miretur omne saeculum, Talis decet partus Deum. (3) 2. Non ex virili semine, Sed mystica spiramine Verbum Dei factum est caro, Fructusque ventris floruit. (4) 3. Alvus tumescit Virginis, Clastrum pudoris permanet, Vexilla virtutum micant, Versatur in templo Deus. (5) 4. Procedat de thalamo suo Pudoris aula regia,	Gemine gygas substantiae Alacriter, ut currat viam. (6) 5. Egressus eius a Patre, Regressus eius ad Patrem, Excursus usque ad inferos, Recursus ad sedem Dei. (7) 6. Aequalis aeterno Patri, Carnis tropaeo cingere, Infirma nostri corporis Virtute firmans perpeti. (8) 7. Praesaepe iam fulget tuum, Lumenque nox spirat suum, Quod nulla nox interpolleret Fidesque iugi luceat.

Hymn przypisywany jest św. Ambrożemu.

W AH pierwsza zwrotka (1) Intende qui regis Israel.

Br 1492; Br 1500; 1504; F 166, fol. 36; F 218, fol. 70; F 396, fol. 45; F 408, fol. 177; L 5, fol. 298; O 10, fol. 97v; O 17, fol. 74; O 18, fol. 90; Q 16, fol. 65.

3, 2 claustra pudoris permanent Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218, F 396, F 408, L 5, O 10, O 17, O 18, Q 16.— 4, 4 mare F 408.— 7, 2 novum we wszystkich wymienionych rękopisach krzyżackich.— Po 7-mej zwrotce Memento salutis auctor, Qui nostri quondam corporis, Exilii vata Virgine, Nascendo formam sumpseris L 5.— 7-mej zwrotce Gaudet chorus celestium, Et angeli canunt Deo, Palamque sit pastoribus Pastor creator omnium F 166, F 218.— 8, 1—4 Gloria tibi Domine, Qui natus es de Virgine, Cum Patre et Sancto Spiritu In sempiterna secula. Amen. O 18, Br 1500, F 408. F 166, O 17 podają incipit.

111. In Adventu Domini (1)

AH 2: 19; 51: 48; RH 21391

1. Verbum supernum prodiens,
A Patre olim exiens,
Qui natus orbi subvenis
Cursu declivi temporis.
2. Illumina nunc pectora
Tuoque amore concrema,
Audita ut praeconia
Sint pulsa tandem lubrica.

Autor nie znany. Hymn powstał przypuszczalnie w V, VII, VIII lub XI w.
Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36; F 218, fol. 70; F 396, fol. 45; F 408,
fol. 177; L 5, fol. 297v; O 18, fol. 97; Q 16, fol. 65.

2, 2 Audito ut praeconio Br 1492, Br 1504, F 408.— 2, 2 Audito ut praeconia
F 166, F 218.

Mikrowariant tekstu występuje w rękopisach Irlandii, XI w. (Cod. Capit. Down B III 32), Londynu, XI w. (Cod. Londinen. Harl. 2961), św. Eustachego z Nursji, XI w. (Cod. Valllicellan. B 79), Nevers, XIII w. (Cod. Parisin. Nouv. acq. 1235).

112. In Festivitate Corporis Christi (1). Ad Laudes

AH 50: 388; RH 21397

1. Verbum supernum prodiens
Nec Patris linquens dexteram,
Ad opus suum exiens
Venit ad vitae vesperam.
2. In mortem a discipulo
Suis tradendus aemulis,
Prius in vitae ferculo
Se tradidit discipulis.
3. Quibus sub bina specie
Carnem dedit et sanguinem,
Ut duplicis substantiae
Totum cibaret hominem.
4. Se nascens dedit socium,
Convalescens in edulium,
Se moriens in pretium
Se regnans dat in praemium.
5. O salutaris hostia,
Quae caeli pandis ostium,
Bella premunt hostilia,
Da robur, fer auxilium.
6. Uni Trinoque Domino
Sit sempiterna gloria,
Qui vitam sine termino
Nobis donet in patria.

Autorstwo przypisuje się św. Tomaszowi z Akwinu.

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 40; F 218, fol. 74v; F 396, fol. 48; O 10,
fol. 103; O 18, fol. 101; Q 16, fol. 71.

2, 3 servulo F 218.

O szerokim rozpowszechnieniu tego hymnu świadczą zapisy w wielu zabytkach
m. in. Szkocji, Belgii, Francji, Szwajcarii i Włoch.

113. De Armis Domini (1)

AH 52: 9; RH 21400

1. Verbum supernum prodiens
Salvare, quod perierat,
Clavis cruce se muniens
Complevit, ad quod venerat.
2. O gloriosa lancea,
Timor et tremor demonum,
Regna pandis sidera
Per vitae sanctae meritum.
3. De clavorum stigmatibus
Emanat mundi pretium,
4. Prae cunctis aromatibus
Flagrat odorem caelicum.
4. In corde Christi mergitur
Mucro sole splendor;
Fons vivus tunc exoritur
Omni dulcore dulcor.
5. In sole frangit phialam
Furoris iracundiae,
Dum miles figit lanceam
In corde Regis gloriae.

6. Quaesumus, Auctor omnium,
In hoc paschali gaudio,
Per clavorum suffragium
Floret nostra devotio.
Autor Czech, XIV w.
Br 1500; F 218, fol. 82v.
1, 3 eius seminans F 218.— 2, 3 celestia F 218.— 3, 2 vite F 218.
7. Gloria tibi, Domine,
Qui surrexisti a mortuis,
Redemptos tuo sanguine
Sertis orna perpetuis.

114. Hymnus in honorem Sanctae Crucis (1)

AH 2: 42; 50: 67; RH 21481

- (1) 1. Vexilla Regis prodeunt,
Fulget Crucis mysterium,
Quo carne carnis Conditor
Suspensus est patibulo.
- (2) Confixa clavis viscera,
Tendens manus, vestigia,
Redemptionis gratia
Hic immolata est hostia.
- (3) 2. Quo vulneratus insuper
Mucrone diro lanceae,
Ut nos lavaret crimine
Manavit unda [et] sanguine.
- (4) 3. Impleta sunt quae concinit
David fideli carmine,
Dicendo nationibus
Regnavit a ligno Deus.
- (5) 4. Arbor decora et fulgida,
Ornata Regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta membra tangere.
- (6) 5. Beata, cuius brachiis
Pretium pependit saeculi,
Statera facta est corporis
Praedamque tulit tartari.
6. O crux, ave, spes unica,
Hoc passionis tempore,
Auge piis iustitiam,
Reisque dona veniam.
7. Te summa, Deus Trinitas,
Collaudet omnis spiritus:
Quos per Crucis mysterium
Salvas ,rege per saecula. Amen.

Autor Venantius Fortunatus?, Teodulf z Orleanu?, Caelius Sedulius?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 38; F 218, fol. 72; F 396, fol. 46v; F 410, fol. 172v; L 5, fol. 301v; L 19, fol. 114v; O 10, fol. 99v; O 17, fol. 76v; O 18, fol. 94; Q 16, fol. 67v.

2, 4 et F 410.— 7, 4 salvans F 410.— Zwrotki 6-ta i 7-ma są zapisane w Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218.

115. In Natale Virginum (9). Ad Matutinas sive ad Vesperas

AH 2: 103; 51: 121; RH 21703

1. Virginis proles opifexque matris,
Virgo quem gessit peperitque virgo,
Virgine festum canimus tropaeum,
Accipe votum.
2. Haec tua virgo, duplici beata
Sorte, dum gestit fragilem domare
Corporis sexum, domuit cruentem
Corpore saeculum.
3. Inde nec mortem nec amica mortis
Saeva poenarum genera pavescens,
Sanguine fuso meruit secretum
Scandere caelum.
4. Huius obtentu, Deus alme, nobis
Parce iam culpae vitia remittens,
Quo tibi puri resonemus alnum
Pectoris hymnum.

Autor nie znany, VIII w.?

Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 46v; F 218, fol. 82; F 396, fol. 53v; F 404, fol. 139v; F 405, fol. 220v; F 408, fol. 185; F 409, fol. 165; F 410, fol. 179; L 5, fol. 308; L 6, fol. 283; L 19, fol. 117v; O 10, fol. 112v; O 17, fol. 85v; O 18, fol. 117; Q 16, fol. 77v.

2, 3 corpore F 166, F 410.— 3, 1 Unde we wszystkich przytaczanych rękopisach krzyżackich.— 3, 3 secreta F 166, F 218, F 404.— 4, 1 Cuius F 218, F 408.— 4, 1

nostris F 404.— 5, 1—4 Doksologia Gloria Patri, Geniteque proli, Et tibi compar utriusque semper, Spiritus alme Deus unus, Omni tempore seclī. Amen Br 1492, Br 1500, Br 1504, F 166, F 218.

116. De sancta Barbara (1)

1. Virgo prudens et decora, Flecte Deum et exora, Ut nos purget in hac hora A peccatis sine mora.	Bonis est sancta patula? Sponso vocante ianua.
2. Tu virgo cum prudentibus Sponso fers obviantibus Plenam bonis operibus Lampadem cum virtutibus.	5. Que cum patrefamilias Intrant omnes ad nuptias Summas, et ad delicias Celi, semper perpetuas.
3. Cetera quinque fatue, Quarum lampades vacue, Vadunt oleum emere Tarde nimis et temere.	6. Quo beatorum agmina Leta concinunt carmina, Nam illic es concordia, Pax perhennis et gloria.
4. Dum autem queque fatua Moritur, quia mortua, Autor nie znany, XIV w.? O 18, fol. 113—113v; Q 16, fol. 75v—76. 2, 4 ac O 18.— 6, 1 quorum Q 16.— 6, 4 lux.— 7, 4 celo O 10.— 7, 4 Amen O 18. Hymnu tego nie umieszczono w AH i RH.	7. Presta, Pater Omnipotens, Quod quisque petit penitens, Ut post hanc vitam moriens Celum sit tecum residens.

117. In Adventu Domini (1). Ad Matutinas Laudes

- AH 2: 20; 51: 49; RH 5390
1. Vox clara ecce intonat, Obscura quaeque increpat; Pellantur eminus somnia, Ab aethre Christus promicat.	Omnes pro indulgentia Vocem demus, cum fulserit.
2. Mens iam resurget torpida, Quae sorde extat saucia; Sidus refulget iam novum, Ut tollat omne noxium.	4. Secundo ut cum fulserit, Mundumque horror cinxerit, Non pro reatu puniat, Sed pius nos tunc protegat.
3. E sursum Agnus mittitur Laxare gratis debitum; Autor nie znany, V w.? Br 1492; Br 1500; Br 1504; F 166, fol. 36; F 218, fol. 70; F 396, fol. 45; F 408, fol. 177v; L 5, fol. 298; O 10, fol. 97; O 17, fol. 74; O 18, fol. 90; Q 16, fol. 65. 2, 1 resurgat F 218, F 396, L 5.— 4, 4 sed nos pius F 408.	5. Laus, honor, virtus, gloria Deo Patri et Filio, Sancto simul Paraclito, In saeculorum saecula.

ZAKOŃCZENIE

Zabytki krzyżackie w Polsce zawierają 118 hymnów. Niektóre z nich zapisane są w jednym lub kilku przekazach tego Zakonu: Deo nostro sit iucunda decoraque laudatio — de s. Martha, Verbum supernum prodiens salvare, quod perierat — de Armis Domini, Paschali iubilo iuncta sint gaudia et cum praeconio — de Armis Domini, Pange, lingua, gloriosae Lanceae praeconium — de Lancea et Clavis, In Mariam, vitae viam, Matrem veram viventium — in Visitatione BMV, Dies salutis

agitur et tempus acceptabile — de s. Birgitta, Celi promant gaudia, causam prestat leticie — de s. Birgitta, Hora consumit aurea (amena) — de s. Birgitta Suecica, Exsultent hodie iugiter omnium mentes — de s. Hedwige, Gratuletur ecclesia, laudum promat praeconia — de s. Barbara, Tua prece nos insigni, nunc rosa, veris primula — de s. Barbara, Gens fidelis iucundetur, in hac die gratuletur — de s. Dorothea.

Przeważająca część hymnów jest pisana dwumiarową, czterowierszową zwrotką jambiczną. Bardzo drobne odchylenia znajdują się w tekstach zabytków uznanych za krzyżackie. Tekst hymnów umieszczony w *Analecta hymnica* nie zawsze pokrywa się z występującym w zabytkach zakonnych. Niejednokrotnie umieszczane są inne zwrotki; również doksologia przybiera odmienną szatę słowną.

Zasięg terytorialny wariantów tekstowych, pokrywających się z tekstami występującymi w przekazach Zakonu Niemieckiego, jest bardzo rozległy. Identyczne mikrowarianty znajdują się w kodeksach irlandzkich i angielskich (Dublin, Kilmacduagh, York, Londyn, Cambridge), belgijskich (Liège, Tournai, Bruksela, Antwerpia, Brugia), niemieckich (Monachium, Trewir, Düsseldorf, Lipsk, Kolonia, Freising, Miśnia, Darmstadt, Fryburg Bryzgowijski, Würzburg, Lambach, Moguncja), szwajcarskich (St. Gallen, Konstancja, Berno), francuskich (Paryż, Moissac, St. Omar, Chartres, Troyes, Metz, Lyon, Poitiers, Amiens, Angers, Tours, Nevers, Bourges, Cambrai, Grenoble, Le Mans, Rouen, Chalon-sur-Saône), hiszpańskich (Grenada), austriackich (Wiedeń, Salzburg, Seckau), węgierskich (Ostrzyhom), włoskich (Prato, Werona, Monte Cassino, Benewent, Wenecja, Mediolan, Novara, Padwa, Udine, Bobbio, kodeksy watykańskie, Akwilea, Brescia), jugosłowiańskich (Lublana), czeskich (Praga), polskich (Poznań, Gniezno, Kraków, Wrocław, Gdańsk) i szwedzkich (Uppsala).

Należy przypuszczać, że notula dominorum Teutonicorum zawierała bardzo ogólne przepisy nie drukowane, lecz pisane ręcznie, i dlatego była podatna na wkradnięcie się wielu odchyleń i błędów.

Praca ta o hymnach w zabytkach liturgiczno-muzycznych Krzyżaków w Polsce może stanowić przyczynek do historii liturgii przedtrydenckiej.

LES HYMNES DANS LES SOURCES LITURGIQUES ET MUSICALES
DES CHEVALIERS TEUTONIQUES EN POLOGNE

R é s u m é

Les premières mentions sur l'usage des hymnes dans le prière chrétienne se trouvent déjà dans les épîtres de saint Paul (cf. Eph 5, 19; Col 3, 16). On estime que S. Ambroise, évêque de Milan fut le père de l'art hymnique en Occident. Dans la période patristique ce sont les poètes de l'ancienne école classique qui composent des hymnes selon les règles de la prosodie rythmée. Des hymnes anonymes composés à l'époque plus tardive négligent la forme versifiée. L'époque carolingienne restitue aux hymnes le rythme classique. Au XI-e siècle l'accent verbal et la rime se placent sur le premier plan. Dans la composition des hymnes métriques et toniques nous trouvons les différentes formes des strophes et des vers.

Les hymnes liturgiques constituent à côté des séquences une des formes principales de la poésie religieuse du moyen-âge.

Le présent article est consacré à l'analyse des hymnes contenus dans les recueils liturgiques et musicaux appartenant aux Chevaliers Teutoniques et conservés dans les bibliothèques de Pologne. J'ai disposé ces hymnes dans l'ordre alphabétique. Ils proviennent du territoire des diocèses prussiens qui ont adopté la règle teutonique (Chełmno, Pomezania, Sambia). Seulement le diocèse de Warmie s'est opposé à l'acceptation de cette règle. Pendant un certain temps aussi le diocèse de Włocławek était occupé par les Chevaliers Teutoniques.

Les recueils teutoniques en Pologne contiennent 118 hymnes. La plupart de ceux-ci composée en strophes bimétriques de quatre vers. Dans l'apparat critique et comparatif j'ai fait mention des variantes et des micro-variantes existant entre les textes contenus dans les documents teutoniques et l'édition typique publiée dans „Analecta Hymnica”. Pour établir le texte original j'ai consulté les manuscrits et éditions cités dans l'apparat critique des „Analecta Hymnica”. Les mêmes variantes des textes se trouvent dans les codes manuscrits irlandais, anglais, belges, suisses, français, espagnols, autrichiens, hongrois, italiens, yougoslaves, tchèques, polonais et suédois.